

KKTC Haber Medyasında 2018 Türkiye Genel Seçimleri Üzerine Bir Söylem Analizi

Yeşim Tadik

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Temmuz 2019
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. Agah Gümüş
İletişim Fakültesi Dekan Vekili

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu

2. Doç. Dr. Nurten Kara

3. Yrd. Doç. Dr. Hakan Karahasan

ÖZ

Politik haberler haber hiyerarşisinde en başta gelir. Genel seçimler politik haberlerin çok arttığı dönemlerdendir. 24 Haziran 2018 yılında yapılan Türkiye genel seçimleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kamuoyunun yakından takip ettiği bir seçim olmuştur. Bu süreç Kıbrıs basını tarafından yakın bir ilgiyle takip edilmiştir.

Araştırma, Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin yakınlığı açısından önemlidir. Bu kapsamda yapılan çalışmada 2018 Genel Seçimleri KKTC basınında nasıl temsil edildiği araştırılmıştır. Araştırmada, 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında KKTC’de yayınlanan farklı ideolojilere sahip 6 günlük (basılı) gazetede çıkan haberler, Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Afrika, Volkan ve Star Kıbrıs seçimlerden önce 10 gün, seçimden sonra ise 2 gün, olmak üzere incelenmiştir. Türkiye’de 24 Haziran 2018’de Cumhurbaşkanlığı ve 27. dönem milletvekili seçimleri aynı günde yapılmıştır. Siyasi partilerin ittifak yaparak bu seçime girmeleri Türk siyasi hayatı için bir ilk olmuştur. Partiler Cumhur İttifakı ve Millet İttifakı adı altında iki ayrı grup altında birleşmiştir. Halkların Demokratik Partisi (HDP), ise seçime bağımsız katılmıştır. Kuzey Kıbrıs’ta da aynı tarihte yerel seçimler yapılmıştır.

Bu araştırmada, belirtilen tarihler arasında adı geçen gazetelerden toplam 195 seçim haberi içerik ve söylem analizi tekniğiyle incelenmiştir. İncelemede gazetelerin seçim sürecine ve bu sürece dâhil olan siyasal partilerin ve parti liderlerinin hangi ideolojik kodlarla sunulduğu ortaya çıkarılmıştır. Gazetelerin seçim sürecine katılan siyasal partilere ilişkin temel yaklaşımları [ideolojileri] tespit edilmiştir. Örneklem olarak belirlenen gazetelerde seçime ilişkin haberler söylem analizine tabi tutularak seçimlerin gazetelerde ele alınış biçimi ortaya çıkarılmıştır.

İncelemeye alınan gazetelerden Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Afrika gazetelerinin Cumhur İttifakı'na özellikle İktidar partisi lideri Erdoğan'a yönelik muhalif bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Bu gazetelerin içerisinde Millet İttifakı'na yönelik destekleyici tutum sergileyenler ise Kıbrıs, Havadis ve Afrika gazeteleridir. Star Kıbrıs Gazetesi'nin ise Cumhur İttifakı'na yönelik destekleyici bir tutum sergilediği görülmüştür. Volkan Gazetesi'nin ise her iki ittifaka yönelik eşit mesafede bir tutum sergilediği görülmüştür. HDP'yi destekleyici haber yapan tek gazete ise Afrika Gazetesi olmuştur. Volkan ve Star Kıbrıs gazetelerinin HDP'ye ilişkin hiçbir habere yer vermemiş olmaları ise tamamen ideolojik bir tutum olarak anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Türkiye-Kıbrıs İlişkileri, KKTC Basını, Türkiye'de Genel Seçimler

ABSTRACT

Political news comes first in the news hierarchy. General elections are one of the periods when political news increase in the new media. The public of Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) as well as the press followed very closely the general election was held in June 24, 2018.

Importance of this research is to look at the close relationship between Republic of Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus. This study showed how TRNC's press represented the General Election of 2018 in Turkey. In this research, six different newspaper with different ideological background have been investigated. These newspapers are Cyprus, Havadis, Yenidüzen, Afrika, Volkan and Star Kıbrıs. These newspapers have examined between June 14 and June 26, 2018. They are examined 10 day before the election and 2 days after the election.

Turkey has made election presidential and parliamentary elections took place on 24 June 2018 on the same day. It was the first time that the political parties entered into this by alliance. The parties were united under two separate groups alliance Under the name Republic Alliance and Nation Alliance, Peoples' Democratic Party (HDP) participated independently. Local elections were held in Northern Cyprus on the same date.

In this study, 195 election related news articles were examined by content and discourse analysis technique. The analysis revealed the ideological codes in which newspapers were presented to the election process and the political parties and party leaders involved in the process. The basic approaches [ideologies] of the newspapers regarding the political parties involved in the election process identified.

In the study it was found out that Cyprus, Havadis, Yenidüzen and Africa showed an opposition attitude towards the Republican Alliance, especially the ruling party leader President Erdoğan. Among these newspapers, it was seen that Cyprus, Havadis and Africa supported the Nation Alliance . The Star Kıbrıs newspaper, on the other hand, has shown a supportive attitude towards the Republic Alliance. Volkan newspaper, on the other hand, showed an equal attitude towards both alliances. The only newspaper supporting the HDP was the African newspaper.

The fact that the newspapers Volkan and Star Kıbrıs did not include any news about the HDP is understood as an solely ideological attitude.

Keywords: Political Communication, Relations Turkey-Cyprus, Cyprus Press, General Elections in Turkey

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	x
TABLO LİSTESİ	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xii
GÖRSEL LİSTESİ	xiii
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Önemi	3
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırma Soruları	3
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI	5
2.1 Siyasal İletişimin Tanımı	5
2.2 Siyasal İletişimin Tarihi	6
2.3 Siyasal İletişim Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi	7
2.4 Eleştirel Teori Açısından Siyasal İletişim: Frankfurt Okulu	9
2.5 Türkiye Kıbrıs İlişkileri	11
2.5.1 Kıbrıs Adası	11
2.6 Kıbrıs Tarihi	12
2.6.1 Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs Adası	13
2.6.2 İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Adası	15
2.6.3 Kıbrıs’ta Silahlı Örgütlenmeler (EOKA VE TMT)	17
2.6.4 Türkiye’nin Kıbrıs’a Askeri Müdahalesi	18
2.7 KKTC’de Yaşayan Türkiyeli Türkler	19

2.8 Türkiye'nin Kıbrıs Politikası.....	20
2.8.1 AKP İktidarı Öncesi Türkiye'nin Kıbrıs Politikaları	22
2.8.2 AKP Dönemi Kıbrıs Politikası	23
2.9 Kıbrıs Basın Tarihi	26
2.9.1 Günümüz Kıbrıs Basını	29
2.10 İncelenen Gazeteler	33
2.10.1 Kıbrıs Gazetesi	33
2.10.2 Havadis Gazetesi	33
2.10.3 Yenidüzen Gazetesi	34
2.10.4 Afrika Gazetesi	34
2.10.5 Volkan Gazetesi.....	35
2.10.6 Star Kıbrıs.....	35
3 METODOLOJİ VE VERİ TOPLAMA	36
3.1 İçerik Analizi.....	37
3.2 Söylem Analizi.....	38
4 BULGULAR ve ANALİZ	40
4.1 İçerik ve Söylem Analizi Verileri	40
4.1.1 Dış Haber	55
4.1.2 Eleştiri.....	57
4.1.3 Aşırı Dil	58
4.1.4 Vaatler	59
4.1.5 Kahramanlık	60
4.2 Gazetelerin Kapak Sayfaları Üzerine Analiz	62
5 SONUÇ	66
KAYNAKLAR	69

EKLER.....	76
Ek 1: 14-26 Haziran Tarihleri Arasında Afrika Gazetesi'nin Yayımladığı Karikatürler	77
Ek 2: Kıbrıs Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	80
Ek 3: Havadis Gazetesi'nin 14-26 Haziran Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	81
Ek 4: Yenidüzen Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	82
Ek 5: Afrika Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	83
Ek 6: Volkan Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	84
Ek 7: Star Kıbrıs Gazetesi'nde 14-26 Haziran 2018 Tarihinde Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı	85

KISALTMALAR

AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	Birleşmiş Milletler
BRTK	Bayrak Radyo Televizyon Kurumu
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
ENOSİS	“Megali İdea” Hedefi Çerçevesinde Kıbrıs’ın Yunanistan’a Bağlanması Fikri
EOKA	Kıbrıslı Savaşçıların Milli Örgütü
HDP	Halkların Demokratik Partisi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
TAK	Türk Ajansı Kıbrıs
TMT	Türk Mukavemet Teşkilatı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: KKTC'de Yayın Yapan Radyo ve Televizyon Kanalları.....	32
Tablo 2: Gazetelerde Yer Alan Haberlerin Sayısal Dağılımı.....	40
Tablo 3: Gazetelerin Siyasi Partilere Yönelik Tutumlarının Dağılımı	41

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1: Gazetelerde Yer Alan Siyasi Haberlerin Yüzdelik Dağılımı..... 64
- Şekil 2: Gazetelerde Siyasi Partilere İlişkin Haberlerin Oransal Dağılımı 65

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Independent: Türkiye’de Muhalefetin Umudu Artıyor (Kıbrıs Gazetesi 21 Haziran 2018).....	43
Görsel 2: Seçimi Erdoğan Kazanırsa AB Üyelik Süreci Bitmeli (Kıbrıs/22 Haziran 2018)	44
Görsel 3: Erdoğan'a Oy Veren Türkler Ülkelerine Gitseler Daha İyi (Kıbrıs/26 Haziran 2018)	45
Görsel 4: Buzluktan Çıkar Mı? (Havadis/26 Haziran 2018).....	46
Görsel 5: AGİT: Seçimler Şeffaf ve Tarafsız Değildi (Havadis 26 Haziran 2018) ...	46
Görsel 6: Ankara'da İnce'ye Yoğun İlgi (Havadis/23 Haziran 2018)	47
Görsel 7: İnce'den İzmir'e Tarihi Miting (Havadis 22 Haziran 2018)	47
Görsel 8: Dünya Basını Seçimler İçin Ne Dedi? (Yenidüzen/25 Haziran 2018).....	48
Görsel 9: AGİT ve AKM gözlemcileri: Cumhurbaşkanı ve İktidar Partisi Aşırı Avantajlardan Faydalandı (Yenidüzen/ 26 Haziran 2018).....	48
Görsel 10: "Korkma Bağır Olmadı Hızır'ı Çağır" (Afrika/14 Haziran 2018)	49
Görsel 11: İNCE'ldiği Yerden Kopsun (Afrika/23 Haziran 2018).	50
Görsel 12: Diktatör Gitti Gider (mi?) (Afrika/ 22 Haziran 2018).....	51
Görsel 13: "Türkiye Erdoğan'ın Avucunda"(Afrika/23 Haziran 2018).....	51
Görsel 14: CHP Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce: Silikon Yazılım Yerine Kuantum Yazılıma Geçilecek(Volkan/ 18 Haziran 2018).....	52
Görsel 15: Cumhurbaşkanı Erdoğan: 24 Haziran'dan Sonra İlk İşimiz OHAL'i Kaldırmak Olacak (Volkan/ 14 Haziran 2018)	53
Görsel 16: ‘Lider Takımını Hallettik'(Star Kıbrıs/21 Haziran 2018)	53
Görsel 17: 'Kandil'de 35 Önemli İsmi Bitirdik'(Star Kıbrıs/22 Haziran 2018).....	54

Görsel 18: İnce Meydan Okudu(Star Kıbrıs 23 Haziran 2018)	54
Görsel 19: AGİT "Engelleme Olmadı"(Star Kıbrıs/26 Haziran 2018).....	55
Görsel 20: Gazetelerin 24 Haziran Seçim Sonuçlarını İlk Sayfadan Sunuş Biçimleri (25 Haziran 2018)	64

Bölüm 1

GİRİŞ

En temel işlevi okuyucuya haber vermek olan gazeteler, dünya genelinde meydana gelen birçok olayı okuyucuyla buluşturan kitle iletişim araçlarından biridir. Dünyada meydana gelen birçok olay, haber medyası tarafından haber değerleri taşıma özelliğine göre kategorize edilip okuyucuyla buluşturulur. Siyasal haberler de bu haber türlerinden biridir. Gazetelerde okuyucunun en çok dikkatini çeken haber türü ise siyasetle ilgili olan haberlerdir (Çiçek & Yaylagül, 2012).

Gazeteler, siyasal tartışma yapılarak toplumda denetim kurulmasına hizmet eden, siyasi bir ifade aracıdır. Gazetelerin kişiler ve kurumlar hakkında kullandığı olumlu/olumsuz ve nötr yaklaşımlar okuyucunun haberi yorumlama şeklini etkiler. Okuyucunun ne hakkında ve nasıl düşüneceğini belirleyen en büyük faktör, medya araçlarının kurduğu dil ve yorumlama çerçevesidir. Siyasi açıdan belli grupların temsilcisi olan gazeteler, okuyucunun yorumlama çerçevesini belirleyerek sahip olduğu görüşleri destekler, sorgular veya yıpratır. Dolayısıyla haber medyası, okuyucuda algıyı inşa etme işlevini taşır (Schlesinger, 1994).

Araştırmada, Türkiye ile Kıbrıs ilişkilerinin tarihsel geçmişi göz önünde tutularak, son dönemlerde Türkiye'deki siyasal faaliyetlerin Kıbrıs basınında nasıl temsil edildiği saptanmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda Türkiye'de yapılan 24 Haziran 2018 Genel Seçimlerinin Kıbrıs basınında nasıl temsi edildiği araştırılmıştır. 14-26 Haziran 2018 tarihlerinde Kıbrıs,

Havadis, Yenidüzen, Afrika, Volkan ve Star Kıbrıs gazetelerinin yayımladığı toplam 195 seçim haberi, içerik ve söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Örnekleme olarak seçilen gazetelerde haber metinlerinin üretildiği ve kurgulandığı tespitine varılmıştır. Söz konusu haberlerde kanıt olabilecek herhangi bir belge ya da doküman gibi kaynakların ise kullanılmadığı tespit edilmiştir. Kıbrıs, Yenidüzen ve Afrika gazetelerinin daha çok seçimle ilgili dış basında çıkan haber kaynaklarına itibar ettikleri görülmüştür. Bu üç gazetenin daha çok dış basında Cumhuriyet İttifakı ilişkili çıkan haberlere ağırlık verdiği görülmüştür. Bu üç gazetenin seçime ilişkin yaptıkları haberlerde daha çok dış basında Cumhuriyet İttifakı lideri Erdoğan'ın batı toplumu tarafından, özelde ise AB ülkeleri tarafından istenmeyen kişi vurgusunu ön plana çıkardıkları görülmüştür.

Örneğin; Avrupalı parlamenter Renate Sammer, 24 Haziran'da gerçekleştirilecek seçimleri değerlendirdi: Seçimi Erdoğan kazanırsa AB üyelik süreci bitmeli (Kıbrıs 22 Haziran 2018). Rus analist: Erdoğan çok daha sert bir politika izleyecek (Yenidüzen 26 Haziran 2018). Üç İngiliz gazetesi Erdoğan'a karşı birleşti...(Afrika 20 Haziran 2018). Star Kıbrıs ve Volkan gazetelerinin ise seçim haberlerinde farklı kaynaklara yer vermedikleri görülmüştür. Bu gazetelerin daha çok parti liderlerinin açıklama ve söylemlerini ön plana çıkardıkları tespit edilmiştir. Bu iki gazetenin hedef kitle nezdinde güvenilirlik ve saygınlık kazanmak adına haber metinlerini kaynağın ağzından ve tırnak içinde verdikleri görülmüştür. Örneğin; Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Niçin çıktın bu yola" (Star Kıbrıs 20 Haziran 2018). Erdoğan: "Lider takımını hallettik" (Star Kıbrıs 21 Haziran 2018). Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Geriye gidiş asla söz konusu olmayacaktır" (Volkan 25 Haziran 2018). İnce: "Mücadelemini sürdüreceğim" (Volkan 26 Haziran 2018).

Yapılan incelemede Volkan ve Star Kıbrıs gazeteleri dışındaki diğer gazetelerin Cumhuriyet İttifakı'na yönelik eleştirel tarzda, seçim haberlerine yer verdikleri görülmüştür. Star Kıbrıs Gazetesi dışında ise, Millet İttifakı'na yönelik eleştirel tarzda, seçim haberleri yapan gazete olmadığı görülmüştür. Ayrıca Afrika Gazetesi dışında HDP'ye ilişkin olumlu içerikte seçim haberleri yapan gazetenin olmadığı görülmüştür.

1.1 Araştırmanın Önemi

Kıbrıs Türk basını tarih boyunca Kıbrıs halkının sesi olmuştur. Kıbrıs gazeteleri ideolojik açıdan farklı görüşlere sahip çok sayıda gazete ile ada halkının görüşlerini temsil etmektedir. Dolayısıyla Kıbrıs basınının yakın zamanda Türkiye'de yaşanan siyasal gelişmelere karşı tutumu aynı zamanda Kıbrıslı Türk halkının görüşünü de yansıtmaktadır. Türkiye, açısından önemli olan 24 Haziran 2018 seçimlerinin Kuzey Kıbrıs basınında temsilini ortaya çıkarmak çalışmanın önemini tanımlamaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bir haber metnin oluşumunda toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel birçok faktörün etkisi vardır. İletişim tarihi araştırmalarına göre gazeteler, tarih boyunca toplumsal alanda birer ideolojik aygıt olarak kullanılmıştır.

Çalışmada, bu gerçeklikten yola çıkarak Türkiye ile Kıbrıs ilişkilerinin tarihsel geçmişi göz önünde tutularak, Türkiye'deki siyasal faaliyetlerden en önemlisi olan genel seçimler ve seçimlerinin Kıbrıs basınında ideolojik olarak temsil edilmiş biçimini incelemeyi amaçlamaktadır.

1.3 Araştırma Soruları

Yapılan araştırmada cevap aranan sorular şunlardır;

- 1) 24 Haziran 2018 tarihinde Türkiye'de yapılan genel seçimler KKTC basınında nasıl temsil edilmiştir?

- 2) KKTC basını, seçim sürecine dâhil olan siyasal partileri ve parti liderlerini hangi ideolojik kodlarla sunmuştur?
- 3) KKTC basınının, Türkiye'deki siyasal partilere ilişkin temel yaklaşımı nedir?

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1 Siyasal İletişimin Tanımı

İletişim çalışmaları şemsiyesi altında yer edinen siyasal iletişim, bu alanın alt disiplinlerinden biridir. Siyasal iletişimin tanımı için literatürde farklı birçok tanım kullanılsa da temelde seçim iletişimi altında değerlendirilmektedir (Kılıçaslan, 2008). Siyasal iletişim, hem iletişim hem de siyaset kavramını kapsadığından dolayı bu kavram için farklı tanımlar yapılabilmektedir. Bu kavramların her ikisi için de tek bir tanım yapmak oldukça güçtür. Nasıl ki “siyasal” sözcüğü için tek bir tanım yapılamıyor ise “iletişim” kavramı için de aynı durum geçerlidir (Mutlu, 2008, s. 257).

Siyasal iletişim için Amerikan Siyaset Bilimi Derneği'nin (APSA) yaptığı tanım ise şöyledir; “siyasal iletişim, hükümetler, diğer kurumlar, gruplar veya bireyler açısından, hem iç hem de dış siyasal sistem içinde bilginin yaratılmasını, şekillendirilmesini, yayılmasını, işlenmesini ve etkilerini kapsamaktadır” (Arşan & Can, 2009, s. 86). Siyasal iletişim belli bir siyasi görüşün kamuoyunun desteğini alabilmek adına özellikle reklam ve propaganda gibi iletişimin birçok alanından yararlanarak yürütülen bir faaliyettir. Yavaşgel, siyasetin, bir çatışma ortamı olarak değil, aksine toplumu bir araya getirebilen bir uzlaşma biçimi olarak görülmesi gerektiğini belirtir. Yavaşgel, “siyasetin temel konusunu toplumsal iktidar değil, siyasal iktidar oluşturmaktadır” diye savunur (Yavaşgel, 2004, s. 40-41). Siyasal iletişimin daha semiyolojik bir tanımına göre; fikir ve çıkarları birbiriyle çatışsa da

aynı toplumda yaşayan bireylerin çatışması olarak tanımlanan “siyaset” ve amacı simgelerin üzerindeki ortak anlamlar yoluyla bir anlaşma süreci oluşturmak olan “iletişim” sözcüklerinin birleşmesiyle ortaya çıkan bir kavramdır (Oktay, 2002, s. 7). Kılıçaslan’a göre siyasal iletişimin yalnızca beş yılda bir yapılan bir seçim faaliyeti olarak görülmesi doğru değildir, siyasal iletişimin en iyi şekilde yürütülebilmesi için, seçim dışı zamanda da uygulanan etkinliklerin tamamının ele alınıp değerlendirilmesi gerekir (Kılıçaslan, 2008, s. 10). Siyasetçilerin siyasal iletişimden yararlanarak kitleleri etkiledikleri bilinmektedir. Oktay’a göre: Siyasal iletişim, “bir yönüyle siyasette denetim ve şeffaflığı sağlayan, diğer yönüyle de siyasetçilerin seçmenleri demokratik ikna metotlarıyla etkilemelerine yardımcı olan bir araç görevi gören bir olgudur” (Oktay, 2002, s. 22). Dolayısıyla, siyasal iletişimin yönteminin siyasi oluşumlar tarafından vazgeçilmez yöntem olarak görüldüğü bir gerçektir.

2.2 Siyasal İletişimin Tarihi

Siyasal iletişimin tarihine bakıldığında, bu alanla ilgili ilk örneklerin antik Yunan dönemine dayandığı görülmektedir. Aristoteles’in bu dönemde yazdığı Retorik adlı eseri, siyasal iletişim için önemli bir kaynak niteliğindedir. Politikacıların halkı ikna etmek için kullandığı retoriksel konuşma tekniği, dönemin politikacıları tarafından adeta bir güç unsuru olarak görülmüştür. Bu dönemde retoriksel konuşma sanatına boş ve karşı tarafı kandırma amacı ile yapılan bir yöntem olarak bakılmamış; aksine insanları ikna etmeye yönelik kullanılan bir yetenek olarak görülmüştür (Kılıçaslan, 2008, s. 13). Aristoteles, toplumun anlaşılabilmesi için siyaseti ön koşul olarak göstermiştir (Yalçınkaya & Ağaoğulları, 2013). İlk çağ düşünürlerinin bazılarına göre, siyasetin asıl amacı, kişilerin özel çıkarlarını korumak değil, toplumun yararını düşünmektir. Siyaset, bu görevi üstlenirse o zaman toplumun genel çıkarları korunur, böylelikle de toplumda birlik ve bütünlük sağlanmış olur. Fakat bu görüşün,

siyasetin tek tarafını yansıtmaktadır. Oysaki siyaset, gerçek anlamda, iktidar kavgasının yaşandığı bir çatışma ortamıdır (Yavaşgel, 2004, s. 40-41). Aristoteles, toplumun anlaşılabilmesi için siyaseti ön koşulu olarak göstermiştir (Yalçınkaya & Ağaoğulları, 2013). Kışlalı, siyaseti “ülke, devlet ve insan yönetimi” olarak tanımlamaktadır. Kışlalı, siyaset biliminin gelişimine yön veren düşünürler olarak; başta Aristo'nun 'Politika' adlı eseri, Machiavelli'nin 'Prens' adlı eserini, İbni Haldun'un Mukaddime'sini, Auguste Comte'un 'Toplumbilimler Kavramı'nı, Karl Marx'ın 'Altyapı ve Üstyapı' kavramı ile MaxWeber'in 'Bürokrasi' kavramlarını örnek olarak göstermektedir (Kışlalı, 2010). Bu kavramların Antik Yunan uygarlığından gelmiş olması, elbette ki bu uygarlıktan önce siyasal düşüncelerin var olmadığını kanıtı değildir. Siyaset, insanların topluluk olarak yaşamaya başladığı tarihten itibaren ortaya çıkmıştır. Siyaset olgusu tek bir dönem tek bir uygarlığa bağlı olmayıp, evrensel bir olgudur (Yalçınkaya & Ağaoğulları, 2013). Tokgöz'e göre, siyasal iletişimin tarihi, insanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte başlamıştır. Siyasal iletişim kavram olarak tanımlanmasa da uygulama olarak bu dönemde ortaya çıktığı görülmektedir. İnsanların bu dönemde kendi aralarında herhangi bir konu üzerinde uzlaşmaya varmak için geliştirmiş oldukları yöntem ve teknikler, aynı zamanda siyasal iletişimin de temelini oluşturmuştur. Siyasal iletişimin gelişmesi ve kavramsallaşması ise tarihsel süreç içerisinde gerçekleşmiştir (Tokgöz, 2008, s. 21-22). Kısacası siyasal iletişimin yönteminin zamanla şekillendiği ve günümüzde de farklı birçok alanda yeni yöntemlerle gelişmeye devam ettiğini söyleyebiliriz.

2.3 Siyasal İletişim Dünyada ve Türkiye'de Gelişimi

Dünya genelinde 20.Yüzyıl'dan başlayarak yaşanan devrimler ve toplumsal değişimlerin halka anlatılması sorununu ortaya çıkarmıştır. Tüm bu gelişmelerin kamuoyuyla paylaşılmasında siyasal iletişimden yararlanılması, bu alanın da giderek

daha fazla önem kazanmasına neden olmuştur (Aziz, Aysel, 2007). II. Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda yaşanan gelişmeler, siyasal iletişim çalışmalarının, önemini ortaya çıkarmıştır. Bunun en önemli sebebi, radyonun I. Dünya Savaşı sırasında kamuoyunu etkilemede nasıl bir güce sahip olduğunun fark edilmesidir. Siyasal iletişim çalışmaları özellikle, televizyonun icadından sonra hız kazanmaya başlamıştır. ABD'de 1948'de yapılan seçimler, siyasal iletişim çalışmalarının başlangıç tarihi olarak bilinmektedir. Bu seçimde yapılan seçim kampanyaları siyasal iletişim adına bir dönüm noktası olmuştur (Akay, 2012).

Türkiye'de siyasal iletişim ile ilgili çalışmalar çok partili dönemin başlamasıyla birlikte gelişme göstermiştir. Bu dönemden önce siyasal iletişim çalışmalarından söz etmek mümkün değildir. Türkiye'de tek parti tarafından yönetildiği için bir rekabet ortamından söz edilememektedir. 1950 seçimleriyle birlikte Türkiye'de çok partili dönem başlamıştır. Partiler siyasal iletişim faaliyetlerini bu dönemde daha çok radyolar aracılığıyla yapmışlardır. Bu dönemde siyasal iletişim aracı olarak seçim afişlerde yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Siyasal mesajları içeren afişler, köy odalarını, kahvehaneleri, sokakları süslemekteydi (Özkan, 2004, s. 261).

ABD ve Avrupa ülkelerine göre Türkiye'de siyasal iletişim alanındaki çalışmalar daha geç başlamıştır. Türkiye'de 1950 yılına kadar CHP'nin tek başına iktidar kaldığı için bu döneme kadar siyasi partiler arasında herhangi bir rekabet yaşanmamış, dolayısıyla siyasal reklam çalışmalarına gereksinim duyulmamıştır. Siyasi alanda Türkiye'de bu tarihe kadar yaşanan monist (tekçi) yapı iktidarı, siyasi rekabeti ciddi bir şekilde engellemiştir. Türkiye'de 1950 seçimleri, çok partili siyasal hayatın başlangıcı olmuş, partiler arası rekabetin ortaya çıkmasıyla birlikte siyasal iletişim çalışmaları hız kazanmıştır. Demokrat Parti muhalefet olarak girdiği 1950 seçimlerinde "Yeter Söz Milletindir" sloganıyla ilk siyasal seçim kampanyasını

başlatmış ve parti % 53,5'lik oy alarak iktidara geçmiştir. Türkiye siyasetinde bu seçim kampanyası siyasal iletişim açısından ilk ve başarılı bir örnek olarak kabul edilir (Eraslan & Durur, 2018). Gelişen teknolojik araçların medya organları tarafından kullanılması, medyanın toplum üzerinde var olan gücünü daha da arttırmıştı. Bu gelişmelerle birlikte siyaset ve medya arasında yaşanan ilişkilerin karmaşık bir hal almasına neden olmuştur. Doğası gereği topluma dönük olan medya, siyasetçilerin her zaman için üzerinde durduğu bir alan olmuştur. Siyasi liderler, özellikle seçim dönemlerinde fikir ve görüşlerini seçmene, medya aracılığıyla iletebilmektedirler. Medyanın siyasete sağladığı bu fırsat ile siyasiler kendi görüş ve fikirlerini topluma aktarma şansı elde edebilmektedirler. Dolayısıyla medya, siyasilerin halka ulaşma ve onların desteğini alma konusunda aracı görevini üstlenmektedir. Bu durum siyaset ve medya ilişkisinde, medyanın içerik olarak siyasallaşmasına sebep olurken, medya kanallarının da birer siyasal kimliğe dönüşmelerine neden olmuştur. Medyanın, kamuoyu oluşturma, hatta insanları edilgen tüketicilere dönüştürme gücüne sahip bir aygıt olduğu siyasetçiler tarafından erken fark edilmiştir (Tokgöz, 2008). Dünyada ve Türkiye'de etkili bir siyasal iletişimin siyasi başarı sağladığı birçok örnek vardır.

2.4 Eleştirel Teori Açısından Siyasal İletişim: Frankfurt Okulu

Almanya'nın Frankfurt Üniversitesi'nde Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü 1923 yılında kurulmuştur. Bu çatının altında birleşen Marksist düşünürler daha sonra Frankfurt Okulu'nu kurmuştur (Tokgöz, 2008, s. 133). I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan okul bu dönemde Avrupa'da yaşanan kargaşaya da bir tepki şeklinde gelişmiştir. Felix Weil'in kurmuş olduğu bu okul disiplinler arası araştırmaların yapıldığı bir kurum olarak öne çıkmıştır. Dönemin önemli düşünürlerinin bir araya geldiği bu okulda farklı alanlarda birçok görüş ve araştırma ortaya çıkmış, okulun üyeleri özellikle kapitalist modernizmi yoğun bir şekilde eleştirmişlerdir. Bu okulda

kitle kültürü, kültürel endüstri üzerinden ele alınıp değerlendirilmiş ve bu kültüre karşı eleştirel duruş sergilenmiştir. Bu düşüncenin temelinde yatan sebep ise bu dönemde Avrupa’da faşist düşüncenin ortaya çıkmasıdır. İktidarların bu dönemde kültür ve bilim endüstrilerini kullanarak kitleleri nasıl kolayca yönlendirebildikleri Frankfurt Okulu üyelerinin üzerinde durduğu önemli bir konu olmuştur. Frankfurt Okulu’nun önde gelen isimlerinden olan Theodor Adorno ve Max Horkheimer, bu dönemde bilginin önemine ve aydınlanmaya sıkça vurgu yapmışlardır. Onlara göre bireyin bilinçlenmesinde ve sosyalleşmesinde en önemli kurum olan aile kurumu kapitalist sistemde bu işlevini kaybetmiş, yerini kültür endüstrisine bırakmıştır (Yaylagül, 2010). Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, *Aydınlanmanın Diyalektiği* (1969), kitabında aydınlanmayı şöyle ifade etmişlerdir; aydınlanmanın asıl amacı insanların üzerindeki korku faktörünü kaldırmak ve kendilerinin efendileri olmalarını sağlamaktır. Fakat aydınlanma, asıl amacı olan eleştirel ve özgür düşünceden yoksun bir durumdadır. Kapitalist sistem akıl, bilgi ve bilimi esir almıştır. Oysa insanın hayatta sahip olabileceği en önemli şey bilgidir. Bilgi bir güçtür ve bu güç hiç bir engel tanımamaktadır (Horkheimer & W. Adorno , 1969, s. 19). Frankfurt Okulu’nda öne çıkan bazı önemli görüşler ise şöyledir; kapitalist sistem ve kapitalistler kültürel endüstri aracılığıyla kitleleri aptallaştırır. Kapitalist düzende burjuvazi tarafından ortaya atılan fikirler kültür endüstrisi tarafından topluma sunulur. Gerçekliği çarpıtan unsur ise ideolojidir. Buradaki asıl amaç ise mevcut olan güç ve iktidar çatışmasını örtbas etmek ve sistemin meşruluğunu korumaktır (Yaylagül, 2010, s. 100).

Frankfurt Okulu’nun önde gelen isimleri ise Max Horkheimer, Theodor Adorno, Herbert Marcuse, Leo Lowental gibi dönemin aydınlarıdır. Okulun bir diğer önemli ismi olan Walter Benjamin ise okula önemli katkıları olmasına rağmen okul ile bağı uzun süreli olmamıştır. Frankfurt Okulu, dönemin sosyal, siyasal ve kültürel

konularının yanı sıra medya üzerine de birçok farklı görüş ortaya koymuşlardır. Tamamı Yahudi asıllı bu okulun üyeleri Hitler iktidara gelene kadar Almanya'da çalışmalarını sürdürmüşlerdir (Tokgöz, 2008, s. 133). Bugünkü eleştirel düşünürler büyük ölçüde Frankfurt Okulu'nun izleyicisidir.

2.5 Türkiye Kıbrıs İlişkileri

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs arasındaki organik bağın anlaşılabilmesi adına, öncelikle Türkiye ve Kıbrıs ilişkilerinde yaşanan tarihsel geçmişin çok iyi bilinmesi gerekir.

2.5.1 Kıbrıs Adası

Kıbrıs adasının, isminin nereden geldiği üzerine birçok görüş bulunmaktadır. Bazı tarihçilere göre, bölgede yaşamış olan Fenikeliler "kubru", kıyı anlamına gelen bu ismi adaya vermiştir. Bu ismi vermelerindeki amaç ise adanın Anadolu'ya karşı bir kıyı şeklinde olmasıdır (Manisalı, 2003). Bir başka görüşe göre ise Kıbrıs adası, adını bölgenin önemli yeraltı kaynağı olan bakır madeninden "Syprum" "Cuprum" aldığıdır (Gürsoy, 2002, s. 370-371). Akdeniz'in büyük bir kısmı III. Jeolojik zamanın başına kadar sular altındaydı. Bu dönemin başından itibaren kıtaların birbirine yapmış olduğu baskı sonucu yeni yer şekilleri ortaya çıkmıştır. Kıbrıs Adası'nın içinde bulunduğu yer kabuğunun dışa doğru çıkıntı yapması sonucunda birbirinde farklı adacıklar oluşmuştur. Bu çıkıntıların ortaya çıkardığı güneyde Trodos Dağları, kuzeyde ise Girne Dağları farklı adacıklar şeklinde oluşmuştur. Bu adacıkların zamanla yükselmesi ve (Mesarya) ovasının karasal bir ovaya dönüşmesi sonucunda Kıbrıs Adası bugünkü şeklini almıştır (Özkul, ve diğerleri, 2018, s. 22). Ada Amanoslar'ın çevirdiği Hatay Bölgesi ile Toroslar'ın kuşattığı Çukurova Bölgesi arasında yer alır. Bulduğu konum itibarı ile İskenderun Körfezine hâkim bir noktada bulunmaktadır. Kıbrıs Adası 9.251 kilometrekare yüzölçümü sahip bir kara parçasıdır.

782 km. sahil uzunluğu olan adanın sahilleri girintili çıkıntılı bir yapıya sahiptir. Türkiye sahillerine uzaklığı 70 km, Suriye'den 100, Mısır'dan 370, Rodos'tan 400, Yunanistan'dan ise 800 km sahil uzaklığı vardır. Ada, 34.33 Kuzey enlemleri ve 32.23 ile 34.55 Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Adanın en yüksek bölgesi olan Girne Karpaz Dağlarının ykseklilđi ise 1000 metreyi ağmaktadır. Kıbrıs Adasının iklimi ise Akdeniz iklimine benzerlik göstermektedir. Adada yazları sıcak ve kurak geçerken kışları ise ılık ve yağığlı geçmektedir (zmen, 2005, s. 47-48).

2.6 Kıbrıs Tarihi

Tarihi çok eski çağlara dayanan Kıbrıs adası, Akdeniz bölgesinde yer alan nc büyük adadır. Akdeniz'in ortasında yer alan Kıbrıs, bölgede stratejik bir konuma sahiptir. Bulunduğu stratejik konumundan dolayı yani Akdeniz ticaret yollarının üzerinde yer alması tarih boyunca, bölgede hüküm sürmek isteyen glerin ele geçirmek istediği bir yer olmuğu (Köse, 2017). Kıbrıs adası bu konumundan dolayı birçok medeniyetin sahip olmak için mücadele ettiği bir yer olmuğu. Adada, insan unsuruna ise ilk olarak M. 3000-4000 yıllarında rastlanılmığtır (zmen, 2005). Adanın Karpaz Yarımadası zerinde Neolitik ağ'a ait kalıntılar bulunmuğu. Bu kalıntılar Anadolu'da Hacılar ve Çatalhöyük bölgelerinde ıkarılan Neolitik Devir kalıntılarıyla benzerlik tağmaktadır. Bu tarihler arasında adada Anadolu'dan Kıbrıs'a bir g yağandığı elde edilen eserlerden anlağılmaktadır (zmen, 2005). Adada, M. 700-1500 dönemlerde ise Yeni Tağ Devri ve Bronz ağı yağanmığtır (Şahin, 2009). Tarihin ilk dönemlerine bakıldığında adanın bağımsız bir yapıya sahip olduğu anlağılmaktadır. Fakat zamanla burada hüküm sürmek isteyen medeniyetler ada için mücadele vermiğlerdir (zmen, 2005, s. 51).

M. 1500-58 yıllarında hâkimiyet kuran medeniyetler ise şöyledir; Eski Mısır Egemenliği, Hitit Medeniyeti, Fenikeliler Egemenliği, Asur Egemenliği, Pers

Egemenliği, Eski Yunan Helen Egemenliği, Ptolemaios Krallığı, Roma Krallığı, sırasıyla yedi farklı egemenlik adada hüküm sürmüştür.

M.S burada hüküm süren medeniyetlerin kronolojik sırası ise şöyledir:

Bizanslılar 395-1190; Haçlılar Dönemi 1190-1191; Lüzinyan Dönemi 1191-1489; Venedikliler 1489-1570; Osmanlılar 1571-1878; İngilizler 1878-1960 (Şahin, 2009). Dolayısıyla Kıbrıs, bulunduğu stratejik öneminden dolayı, tarih boyunca ada dışındaki uygarlıkların kontrol altına almak istediği bir ülke olmuştur.

2.6.1 Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs Adası

Osmanlı İmparatorluğu'nun Mısır'ı fethettikten sonra Akdeniz'e tam olarak hâkimiyet kurabilmesi, Girit ve Kıbrıs'ın alınmasıyla mümkün olacaktı. Bu iki adanın alınması Osmanlılar için siyasi ve askeri bir zorunluluk haline gelmişti. Bu dönemde Akdeniz'deki korsanlar buradaki deniz ticaretini engelleyerek tehdit unsuru oluşturuyordu. Aynı zamanda adanın güneye yapılabilecek herhangi bir saldırıda üst olarak kullanılması da tehlike arz eden bir durum oluşturuyordu. Bütün bu durumlardan dolayı Osmanlıların, bu adaları bir an önce ele geçirmesini zorunlu bir hale getirmişti (Özmen, 2005, s. 54-55). Osmanlı İmparatorluğu ile Venediklilerin 1571'de girdikleri mücadelenin sonucunda Kıbrıs, Osmanlı topraklarına katılmıştır (Manisalı, 2003). Osmanlıların, Kıbrıs Adası'nı ele geçirmesi hem adadaki 82 yıllık Venedik hâkimiyeti hem de 380 yıllık Latin Krallığını sonlandırmıştır (An, 1996, s. 7). Ada halkı, bölgede daha önce ev sahipliği yapmış medeniyetlerin etkisiyle heterojen bir yapıya sahipti. Osmanlı himayesine giren halk, farklı inançları benimsemiş olsa da çoğunluğu oluşturanlar Ortodoks Hristiyanlık inancını benimseyenlerdi. Osmanlıların ele geçirdikleri bölgelerde dini inanca olan hoşgörüyü burada da göstermişlerdir (Manisalı, 2003).

Osmanlı Hükümeti, fethettiği bölgelere uyguladığı geleneksel iskân politikasını Kıbrıs'ta da gerçekleştirmiştir. Konya ve Karaman başta olmak üzere çevre bölgelerde yaşayan Müslüman Türkleri adaya yerleştirmiştir (Atalay, 2003). Anadolu'dan getirilen insanların adanın boş köylerine yerleştirilmesiyle birlikte aynı zamanda buradaki etnik yapının da değişimin temelleri atılmış oluyordu (An, 1996, s. 7).

Osmanlı Devleti, 16. Yüzyıl'ın sonlarına doğru duraklamaya başlaması ve 17. Yüzyılın başlayan gerileme devri ile birlikte iç sorunlar kendini göstermeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu diğer topraklarda olduğu gibi Kıbrıs'ta da iç isyanlar kendini göstermiş, bu isyanlar Osmanlı yönetimini devirme veya başka bir devletin yönetimine girme amacıyla değil, içte yaşanan sorunlar ve kişisel hırslardan kaynaklanmıştır. Kaynaklar Kıbrıs halkının, Osmanlı yönetiminin uygulanmış olduğu adil, eşit ve hoşgörülü yönetiminden daima memnun kaldığını göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde 19. Yüzyılın başlarıyla beraber gerilemeye ve zayıflamaya süreci hızlanmış, devletin yaşadığı sorunlar daha önceki yıllara göre artmıştır. Osmanlıların, Rusya ile imzaladığı 8 Mart 1878 tarihli Ayestefanos Antlaşması devlet için adeta bir dönüm noktası olmuş, Rusya'nın bu anlaşma ile Balkanlar üzerindeki etkisi artırmış, bu durum Avrupa'da politik dengeyi olumsuz etkilemiştir. Bu anlaşma İngiltere başta olmak üzere birçok Avrupa devletini harekete geçirmiş, İngiltere, Osmanlı hükümeti ile 4 Haziran 1878 tarihinde Ayestefanos adıyla gizli bir anlaşma yapmıştır.¹ Bu antlaşmaya göre İngiltere Hükümeti, Rusya ile Türkiye arasında çıkabilecek herhangi bir savaşta, Türkiye'yi destekleyecek, ayrıca Rusların 1877-1878 tarihinde aldıkları, Kars, Ardahan ve Batum bölgelerinin

¹ Ayestefanos Antlaşması, 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) sonunda imzalanan ateşkes ve barış antlaşmasıdır. 93 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgisiyle sonuçlandı.

Osmanlılara geri verilmesi için çaba sarf edecektir. Osmanlı Devleti, bu anlaşma ile İngiltere'nin sorumluluğunu yerine getirmesi için Kıbrıs'ın yönetimini İngilizlere devretmiştir (Serter, 1988, s. 83). Böylece İngiltere'ni Kıbrıs'taki varlığı bu antlaşma ile başlamış olur.

2.6.2 İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Adası

1877 yapılan Osmanlı-Rus Savaşında Osmanlı devleti yenik düşmüş, bu yenilgi sonrasında Osmanlı İmparatorluğu bazı topraklarını kaybetmiştir. Osmanlılar, bu yenilginin ardından elinde kalan bazı toprakları da güvenlik açısından güçlü devletlerin garantörlüğüne bırakmak zorunda kalmıştır. Kıbrıs da bu topraklardan birisidir. Osmanlı Devleti, Rus tehlikesine karşı İngiliz Hükümeti ile gizli bir antlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, ada hukuki hakları bakımından Osmanlı Devletine bağlı kalmaya devam etmiştir. 1878 tarihinde yapılan gizli ek anlaşma ile İngilizler, adanın kira bedeli olarak Osmanlılara yıllık 92 bin altın ödeyecekti. Antlaşmanın bir diğer şartı ise, Rus tehdidinin sona ermesi durumunda, adanın tekrar Osmanlı Devletine geri verilmesiydi. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaş'ına katılması üzerine İngiliz Hükümeti, adayı kendi topraklarına kattığını ilan etmiştir. İngiltere'nin 5 Kasım 1914'te yaptığı bu tek taraflı ilhak 1923 yılına kadar sürmüştür. Türkiye bu durumu Lozan Barış Antlaşması ile kabul etmiştir. Bu tarihten itibaren de İngilizlerin Kıbrıs egemenliği resmen başlamıştır (Akdemir, 2017).

Kıbrıs'ın İngiltere yönetimine geçmesiyle birlikte Kıbrıslı Rumlar, adaya gelen İngiliz yöneticilerine her seferinde Enosis taleplerini dile getirmişlerdir (Kaşıyoğun, 2017). Adanın Yunanistan Devleti tarafından ilhak edilmesi anlamına gelen "Enosis" fikri, ilk olarak 1828 yılında ortaya çıkmıştır. Daha önce gayri resmi olarak Enosis görüşleri ile ortaya çıkan birçok örgüt olmasına rağmen, bu düşünce, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte resmîyet kazanmıştır. Yunanistan, 18 Ekim 1828

tarihinde resmen Enosis fikrini ortaya atmış ve bu talebini İngiltere, Rusya ve Fransa devletleri ile de paylaşmıştır (Yılmaz, 2017).

Adanın İngiliz yönetimine geçmesiyle Yunan Hükümeti ve Kıbrıslı Rumlar çalışmalarına hız vermiş. 28 Şubat 1947'de Yunan parlamentosu oy birliğiyle, Kıbrıs'ın Yunanistan'a topraklarına katması yönünde bir karar almıştır. Kıbrıslı Rumlar ise 21 Kasım 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Örgütü'ne Enosis isteklerini bildirmişlerdir. Kıbrıslı Rumlar bu başvurunun hemen sonrasında adanın Yunanistan'a bağlanması için plebisit çalışmalarına başlamıştır (Akdemir, 2017).

I. Dünya Savaşı öncesinde adanın Yunanistan'a bağlanması açısından üç önemli kırılma noktası gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerden ilki, Osmanlılarla İngilizler arasında 1978'de imzalanan antlaşma; ikincisi, Churchill'in 1907'de adaya gelmesi ve üçüncüsü ise 1914 yılında İngilizlerin adayı ilhak etmesidir (Kaşıyoğun, 2017).

1955'ten sonra İngiliz yönetimi ile Kıbrıslı Rumlarla arasında önemli sorunlar yaşanmaya başlamıştır. İngiliz yönetimde polis gücünün büyük bir kısmı azınlık durumunda olan Türklerden oluşmaktaydı. Kıbrıslı Rumların çıkardığı sorunları İngiliz yönetimde görev alan polisler engelleniyordu. Dolayısıyla Türkler ve Rumlar karşı karşıya gelmiş, bu durumu tehlikelerini gören İngiliz yönetimi bazı önemli kararlar almıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ada halkı üzerine kurduğu sıkıyönetim uygulamasından vazgeçen İngiltere, adanın özerk bir yapıya kavuşması için çalışmalara başlamış, bunun için arka arkaya birçok plan devreye koymuştur (Akdemir, 2017).

II. Dünya Savaşı sonrasında da İngiliz yönetimi Kıbrıs üzerindeki baskıcı politikasını azaltmaya ve adada yeni bir yönetim modeli oluşturmaya karar vermişti. Londra ve Zürih Antlaşmaları sonrasında adada yeni bir yönetimin kurulmasına karar verilmiştir. Türkiye ile Yunanistan'ın da garantör olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti 16

Ağustos 1960 tarihinde kurulmuştur. Her iki garantör ülkenin de taleplerini karşılamayan bu yeni cumhuriyet, yönetimde yaşanan anlaşmazlıklardan dolayı Kıbrıslı Türklerin 1963'te meclisten ayrılmasına neden olmuştur. 1967 yılında Yunanistan'da iktidara gelen Albaylar Cuntasına 1974 yılında adayı Yunanistan'a bağlamak üzere Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı darbe düzenlenmiştir. Yapılan bu darbenin ardından, 15 Temmuz 1974'te Nikos Sampson iktidara gelmiştir. Türkiye, bu darbenin ardından garantörlük hakkına dayanarak, 20 Temmuz 1974'te adaya müdahalede bulunmuştur (Vatansever, 2012). Dolayısıyla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığı da bu gelişmeler sonucunda son bulmuştur.

2.6.3 Kıbrıs'ta Silahlı Örgütlenmeler (EOKA VE TMT)

Kıbrıs Türkleri kendilerini EOKA saldırılarına karşı daha önce Volkan ve 9 Eylül Cephesi adında iki silahlı örgüt kurmuşlardı. 27 Kasım 1957 günü Rauf Denktaş ve arkadaşları bir araya gelerek, saldırılara karşı ulusal bir silahlı örgütün kurulmasına karar vermişlerdir. Kurmuş oldukları bu yeni silahlı örgütün adının da Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) olmasına karar vermişlerdir. TMT'nin kurulmasıyla daha önceden kurulmuş dağınık durumda olan silahlı örgütlerin de aynı çatı altında birleştirilmesine karar verilmiştir. TMT'nin kurulmasındaki amaç ise EOKA saldırılarına karşı Türk halkını korumak ve adanın Yunanistan'a bağlanmasını önlemek için mücadele vermektir.

TMT'nin bir diğer amacı ise Türkiye'nin Kıbrıs adasında yaşanan sorunları fark etmesini sağlayarak Türklerin desteğini alabilmektir. TMT kurulduktan sonra ilk büyük eylemini 27 Ocak 1958'de gerçekleştirmiştir. Lefkoşa'da yapılan büyük bir mitingle ENOSİS'in sömürge politikası protesto edilmiştir. İngiliz yönetiminin müdahale ettiği miting olaylı geçmiş, çıkan olaylarda ölen ve yaralananlar olmuştur.

Bu olayları protesto gösterileri adanın her yerine yayılmış, çıkan olaylarda 7 Türk vatandaşı yaşamını yitirmiş 100'e yakın kişi da yaralanmıştır (Özmen, 2005).

2.6.4 Türkiye'nin Kıbrıs'a Askeri Müdahalesi

Kıbrıs Adası'nı Yunanistan'a bağlanması amacıyla 15 Temmuz 1974'te yapılan Sampson Darbesi sonrasında Türkiye garantörlük hakkına dayanarak adaya harekât kararı alır. Birinci harekât 20 Temmuz 1974'te yapılır. Türkiye'nin adaya yaptığı bu harekât sonrası 25 Temmuz 1974'te Cenevre Konferansı toplanır fakat bu toplantı sonrası bir uzlaşmaya varılamaz. Türkiye ikinci Harekâtı 14 Ağustos 1974 yapmaya karar verir. 1974 Barış Harekâtı sonrasında Kıbrıslı Türkler sevinç içindeydi, savaş kazanılmış, vatani kurtaranlara karşı olan minnet burcu ülkede yaşayanların çoğunun genel düşüncesi idi, yapılan kahramanlıklardan övgü ile bahsediliyordu. Savaş sonrası fiilen bölünen adanın yüz ölçümünün %38'i kuzey tarafında kalması da büyük bir zafer olarak görülmekteydi. Tarihte ilk defa Kıbrıslı Türkler kendilerine ait bir toprak parçası elde etmiş, üstelik Kıbrıslı Rumların terk etmek zorunda kaldığı bütün mal varlıkları da onlara kalmıştı (Mehmetçik, 2008, s. 146-149).

Zaman geçtikçe olayın rengi değişiyordu, insanlar yavaş yavaş savaşın yol açtığı yıkımın etkilerini fak etmeye başlıyordu. Ada, birden bire adeta bir hayalete dönüşmüş gibiydi. İnsanlar artık yaşanan acı gerçeklerin farkına varmış, bir yandan savaşın doğal yıkımının yol açtığı yaralar, diğer yandan yaşanan asayiş ve güvenlik boşluğundan dolayı ortaya çıkan tehlikeler kendini göstermeye başlamıştı. Tüm bu sorunların çözümü için 12 Şubat 1975 toplanan bir kurulda bir teşkilatın ilanı için karar alındı. Kıbrıs Türk Federe Devleti (KTFD) ilan edilmiştir. KTFD, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilene kadar yönetimde kalmıştır (Mehmetçik, 2008, s. 50-53).

2.7 KKTC’de Yaşayan Türkiyeli Türkler

Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin başına Rauf Raif Denктаş getirildi. Türkiye’nin 1974’te yaptığı harekât sonrasında elde edilen toprağın miktarı çoktu fakat Kıbrıslı Türklerin nüfusu çok azdı. Kıbrıslı Türklerin adada bu tarihteki nüfusu 65-70 bin, kuzeyde kalan Kıbrıslı Rumların sayısıysa 200 bin dolayındaydı (Mehmetçik, 2008).

Kıbrıs Türk nüfusunu çoğunluk haline getirebilmek ve iş gücünü arttırmak, ayrıca Rumlardan kalan bölgeleri doldurmak için KTFD Meclisi Türkiye’den adaya göçmen alınması için harekete geçen KTFD Meclisi 1975 yılında çıkardığı göç yasasıyla çok sayıda Türkiyeli göçmenleri adaya getirilir. Göç yasasında öncelik Barış harekâtında görev alan gazilere verilir, daha sonra Karadeniz bölgesi başta olmak üzere Türkiye’nin farklı bölgelerinde çok sayıda göçmen adaya getirilir. İlk başta adaya yerleştirilen Türkiyeli nüfus, hemen hemen ada nüfusu kadardır ve bu nüfus zamanla artarak devam etmiştir. Kıbrıs’ta 15 Aralık 1990 tarihinde yapılan ilk nüfus sayımında Kıbrıs Türk nüfusunun toplam sayısı 198.215 bin olarak belirlenmiştir. 250 görevlinin yer aldığı nüfus sayım işleminde, vatandaşlara doğum yerleri sorulmasına rağmen net cevap alınamamıştır. Bundan dolayı bu nüfus sayımında adada yaşayan Türkiyeli nüfusun sayısı net bir şekilde açıklanamamıştır. KKTC’de 15 Aralık 1996’da yapılan genel nüfus sayımında ise toplam nüfus 200.587 bin olarak açıklanmıştır. Bu sayının içerisinde Türkiyeli göçmenlerin sayısı ise 54.650 bin kişi olarak gösterilmiştir. Fakat Türkiye’den adaya getirilen göçmenler sistemli planlı yapılmadığından dolayı, gerçek sonuçlara ulaşılammıştır. Plansız bir şekilde adaya yerleştirilen Türkiyeli göçmenler kısa bir süre sonra sosyo-kültürel sorunlara neden olmuşlardır. Farklı kültürlerde büyüyen bu iki halk arasında zaman geçtikçe farklılıklardan dolayı sorunlar kendini göstermeye başlamıştır (Keser, 2006).

Kuzey Kıbrıs’ta, 1974’ten sonra toplumda birbirinden farklı üç görüş ortaya çıkmıştır.

İlk görüşü savunanlara göre Kıbrıslılık diye bir şey söz konusu değildir. Bu tabir sadece coğrafi alan için ifade edilen bir kavramdır. Bu görüşü savunanlara göre 1963'ten buyana Kıbrıs Türkleri Anadolu kültürüne yakınlaşmıştır. Fakat aynı topraklarda yaşamalarına rağmen bu tarihten sonra Kıbrıs Türkler ile Kıbrıslı Rumlar kültürel anlamda birbirinden uzaklaşmıştır. İkinci görüşü savunanlara göre 1975 sonrası Türkiye'den getirilen göçmenlerle Kıbrıslı Türkler arasında dil, kültür, tarih farkı vardır. Bu coğrafi ve kültürel ayrımı nitelemek için de Kıbrıs Türk'ü ve Türkiyeli tabiri kullanmaktadırlar. Üçüncü görüşü savunanlara göre ise Türklerin adaya geliş tarihi olan 1571'den 1974'de kadar Türkler ve Rumlar birlikte yaşamış ve bu iki farklı kültür arasında zamanla ortak bir kültür oluşmuştur. Bu ortak kültürden doğan kimliğin adının ise 'Kıbrıslılık' olduğunu savunmaktadırlar. Onlara göre bu iki halk arasında kültürel birliktelik olmasa dahi siyasi anlamda bir birliktelik sağlanması mümkündür. Bu görüşlerin içerisinde ikinci görüşü savunanlara göre Türkiye'den gelerek adaya yerleşenler Kıbrıs sorununun çözümüne engel teşkil etmektedirler. Onlara göre Türkiye'de gelip adaya yerleşenler buranın kültürünü ve ekonomisine zarar vermektedirler (Karacaoğlu & Reyhanoğlu, 2006).

2.8 Türkiye'nin Kıbrıs Politikası

Türkiye'nin Kıbrıs konusunda izlediği politikanın istikrarlı ve kesintisiz bir çizgide ilerlediğini söylemek zordur (Orhun, 2019, s. 160).

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1978'de Kıbrıs Adası'nı İngilizlere kiralamasıyla birlikte adayı fiilen İngilizlere bırakılmış, Lozan Antlaşması sonrasında ise ada, resmen İngilizlere toprağı sayılmıştır. Bu tarihten sonra Kıbrıs, ne devleti ne de milleti ilgilendiren bir sorun olmuştur (Kızılyürek, 2005). Türkiye'nin adada söz sahibi olmadığı düşüncesi uzun bir süre devam etmiştir. Zira Türkiye'ye göre Kıbrıs, Misakı Milli Sınırları dışındaydı ve kendilerinin burada herhangi bir müdahale hakkı yoktu

(İsmail, 2000). Hatta bir milletvekilinin 23 Ocak 1950 yılında Kıbrıs konusunda dönemin dış işleri bakanı Necmettin Sadak'a sorduğu soruya karşılık bakanın verdiği cevap; ‘‘Kuzey Kıbrıs'ta yaşanan herhangi bir mesele söz konusu değildir’’ (Mütercimler, 1990).

Kıbrıs Türkleri 20. Yüzyılın başlarında Kıbrıslı Rumların milliyetçi söylemlerine karşı tepki göstermeye başlamış, bu tarihten başlayarak uzun bir süre boyunca Türkiye'nin dikkatini çekmeye çalışmışlardır (Kızılyürek, 2005). Onların bu istekleri 1940'lı yıllarının sonlarına doğru karşılık bulmaya başlamıştır. 1948'de başlayan olaylardan sonra Türk halkı ve Türk basını burada yaşananlara sessiz kalmamış, özellikle basın bu konuda hükümetin harekete geçmesi için etkili faaliyetler yürütmüştür. Bu dönemde Sedat Simavi'nin kurmuş olduğu Hürriyet Gazetesi Kıbrıs konusunda bir kampanya başlatarak yetkililerin derhal harekete geçmesi için yazılar yayımlamıştır. Sedat Simavi'nin başlattığı Kıbrıs Türk'tür tezi dönemin hükümeti tarafında baskılara maruz kalmış, fakat buna rağmen kampanya kamuoyunda büyük bir etki yaratmayı başarmıştır (Mütercimler, 1990)

1958 yılına gelindiğinde ise adada yaşanan olaylara Türk halkının tepkisi büyük olmuştur. Kıbrıs'ta 3 Şubat 1958 tarihinde çıkan olayları protesto etmek için Türk gazeteleri siyah manşetlerle basılmıştır. Çıkan olaylar üzerine adaya yardıma gitmek için Türkiye'den 25 bin kişi gönüllü başvuru yapmıştır. İstanbul'da 8 Haziran 1958 tarihinde Kıbrıs için büyük bir miting düzenlenmiştir (İsmail, 2000, s. 359-360). Türkiye artık adada yaşananlara sesiz kalamamıştı fakat nasıl bir yol izleyeceği konusunda da karar vermiş değildi. İlk başta adanın İngiliz yönetiminde kalmasını desteklemiş fakat bunun mümkün olmadığını anlayınca, bu defa adanın Türkiye'ye iade edilmesi gerektiğini savunmuş, daha sonra ise adanın Türkiye ile Yunanistan arasında taksim edilmesi yönünde bir politika izlemiştir (Gönlübol, 1999).

Türkiye son olarak Taksim tezini ortaya attı.² Bu tezi savunanlar Özel Harp Okulu Dairesi'nin çatısı altında bir örgüt kurmaya karar verdi. Asıl amacı Kıbrıs Adası'nın tümünü almak olan Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) 1957 yılında kuruldu. TMT örgütü hemen Kıbrıs'ın istirdadı planını gerçekleştirmek için harekete geçmişti. Bu arada Kıbrıslı Rumlar adanın Yunanistan'la birleşmesi dışında hiçbir öneriyi kabul etmiyordu. Adada yaşanan huzursuzluk ve gergin ortam gün geçtikçe artıyordu. Ve son olarak Yunan Cuntası'nın 15 Temmuz 1974'te Enosis'i gerçekleştirme amacını taşıyan darbe girişimi, Türkiye'nin Barış Harekâtı müdahalesiyle başarısızlığa uğramıştır. Türkiye'nin askeri müdahalesi sonrasında ise, Türk tarafı, Kıbrıs için iki bölgeyi iki toplumlu federasyon tezini ortaya atmıştır (Kızılyürek, 2005). Dolayısıyla Türkiye'nin Kıbrıs'ta yürütmüş olduğu politikalarda farklı dönemlerde değişiklikler yaşanmıştır. Bu politikalarda yaşanan değişimde, göreve gelen hükümetlerin de etkisi büyüktür.

2.8.1 AKP İktidarı Öncesi Türkiye'nin Kıbrıs Politikaları

1970'li yıllarda Türkiye'de yükselen milliyetçilik dalgası Türkiye'nin Kıbrıs konusunda yürüttüğü politika üzerinde etkili olmuştur. Türkiye'nin Kıbrıs meselesini içselleştirilerek ulusal bir dava haline dönüştürmesinin önünü açmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Kıbrıs siyasetinde ordunun çok etkili olduğu bilinmektedir. Ordunun etkisiyle dönemin koalisyon hükümetleri iktidarda kalmak için Kıbrıs konusunda şahin politikalar yürütmüşlerdir. 1970'li yıllarda ise Kıbrıs konusu aşırı milliyetçi söylemlerin yoğunlaşmasıyla birlikte, genel itibariyle 1974'ten itibaren dönemin başbakanı ve Kıbrıs müdahalesinin mimarı olarak bilinen Bülent Ecevit'in çizgisinde ilerleme göstermiştir. Türkiye yıllarca Kıbrıs'ı “Yavru Vatan” olarak kabul etmiş, “Kıbrıslı Türkleri soykırımdan kurtardık” düşüncesiyle hareket etmiştir. 2000'li yıllar

² Taksim, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 1974'teki Harekâtı'ndan önce Kıbrıs'ın ve 1974'ten sonra Kıbrıs'ın kuzeyinin bir il olarak Türkiye'ye katılmasını hedefleyen düşünce.

gelindiğinde ise Kıbrıs konusunda farklı görüşlerin ortaya çıktığı bir dönemin başlangıcı olmuştur (Orhun, 2019, s. 160-162). Yunanistan'ın Avrupa Birliğine üye olması, Kıbrıs Rum tarafının AB üyeliğinin kabul edilmesi, Kıbrıs adasını Türkiye'nin temel dış politik hedeflerinin önüne büyük bir engel olarak ortaya çıkarmıştır. Türkiye'nin Kıbrıs üzerinde kurmuş olduğu stratejik ve askeri üstünlük, sağladığı statüko ve kuvvetler dengesi zamanla bu duruma bağlı olarak şekillenmeye başlamıştır (Kızılyürek, 2005). Türkiye için bu iki dış politik olayı giderek iç içe girmiştir. Bu durum bugün halen Türkiye'nin AB ilişkilerini şekillendiren en büyük faktör olmaya devam etmektedir (Hasgüler & İnatçı, 2003). Türkiye'nin Kıbrıs politikasında en radikal değişim 2002'de AKP iktidarı döneminde yaşanmıştır.

2.8.2 AKP Dönemi Kıbrıs Politikası

AKP'nin izlediği Kıbrıs Politikası ile ilgili bir analiz bulunmak için öncelikle 2002 seçimleri öncesi ve sonrası Kıbrıs meselesi hakkında nasıl bir politika ortaya koyduğuna bakmamamız gerekir. Tayip Erdoğan, seçim öncesinde yaptığı açıklamalarda ve değerlendirmelerde Kıbrıs'ta izleyeceği politikaya yönelik ayrıntılar hakkında çok detaya girmemiştir. Erdoğan, Kıbrıs için "Belçika modeli" fikrini o dönemde de belirtmiş fakat bu sözleri çok dikkat çekmemiştir. Erdoğan, çoğu zaman Kıbrıs meselesini Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği perspektifinden değerlendirmiştir. Fakat bu konuda çok somut açılımlar ya da çözüm önerileri getirdiği söylenemez. Çünkü Erdoğan, partisinin seçim öncesinde yakaladığı olumlu havanın olumsuz yönden etkilenmesini istememiştir (Pala, 11 Aralık 2003). Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2002 seçimlerinde iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye'ni Kıbrıs sorununa yönelik yürüttüğü politikanın tamamen değiştiğini söyleyebiliriz. Çünkü AKP hükümeti, Kıbrıs sorununu Türkiye'nin AB üyeliğinin önünde engel olarak görmekteydi (Orhun, 2019, s. 164).

Erdoğan, iktidara geldikten sonra Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak 1 Ocak 2003 günü bir açıklama yapmıştır. Erdoğan'ın bu açıklaması Türkiye'nin bugüne kadar izlediği Kıbrıs politikasında bir dönüm noktası yaşanacağını işaretini vermektedir. Erdoğan, Türkiye'nin yıllardır adada sürdürdüğü siyaseti benimsemediğini belirtmiş, ayrıca Kıbrıs meselesinin Rauf Denktaş ile bütünleştirilmesine de olumlu bakmadığını ifade etmiştir. Erdoğan'ın bu ifadeleri, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda sahip olduğu devlet anlayışını derinden sarsmıştır. Erdoğan'ın bu tutumu en çokta Genelkurmay Başkanlığı'nı ve KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ı rahatsız etmiştir (Pala, 11 Aralık 2003).

Erdoğan, gördüğü olumsuz tepkilerin ardından kısa bir süre sonra bu fikrinden vazgeçtiğini açıklamıştır. Daha sonra bu konuyla ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır: “Belçika modelinden sadece esinlendim. Aynısının uygulanması şart değil”. Bu gelişmeler üzerine Erdoğan, planlamış olduğu Yunanistan ziyaretinden önce KKTC'yi ziyaret edeceğini açıklamıştır (Şimşir, 2003, s. 45). Kofi Annan'ın adanın çözümüne yönelik hazırladığı 150 sayfalık barış planının tartışıldığı dönemde hem Türkiye'de hem de Kıbrıs'ta planı destekleyen ve desteklemeyenler şeklinde toplumda bir bölünme yaşanmıştır. Erdoğan ise, Annan Planı'nı Türkiye'nin ve Kıbrıs'ın AB'ye girmesi için bir fırsat olarak görmüştür (Orhun, 2019).

Erdoğan, Denktaş'ın karşı çıktığı Annan Planı'nı destekleyerek, “Çözüm şimdi daha yakın” şeklinde bir yorumda bulunmuştur. Erdoğan, yaptığı açıklamada Kıbrıs meselesinin çözüme yönelik bir politika izleyeceğinin mesajını vermiştir (Şimşir, 2003). Dönemin BM genel sekreteri Kofi Annan'ın Şubat 2003'te taraflara sunduğu kapsamlı çözüm planı Nisan 2004'te referanduma sunulmuştur. Kuzey Kıbrıs plana “evet”, Güney Kıbrıs ise “hayır” demesi üzerine plan geçersiz sayılmıştır. Referandumdan sonra Güney Kıbrıs AB üyesi olurken, Kuzey Kıbrıs kısıtlı da olsa

bazı haklar elde etmiştir. Bu tarihten sonra AKP, Kıbrıs'ta çözüme yönelik somut bir ilerleme kaydedememiştir. Çözüme yönelik ilgi azalırken, sürüncemede kalan görüşmeler ise bu güne kadar yürümeye devam etmektedir.

Çözumsuzlüğün sürdüğü adada, AKP'nin KKTC hükümetine, Türkiye'ye göre yurttaşların daha geniş haklara ve özgürlüklere sahip olduğu gerekçesiyle kamu harcamalarını kısarak bütçe açığını azaltacak bir reform önerisini dayatması, bardağı taşıran son damla olmuştur. Kıbrıs hükümeti ve AKP yönetiminin yıllardır sürdürdüğü çözumsuzlüğün faturasını üstlenmek istemeyen adalı emekçiler, grevler ve kitlesel gösterilerle reform paketini protesto etmiştir. Eylemciler "Toplumsal varoluş" adını verdikleri ilk mitingi 28 Ocak 2011'de Lefkoşa İnönü Meydanı'nda düzenlemiştir. Eylemciler, Ankara yönetiminin kamu harcamalarını kısacak ve özel sektörün önünü açacak paketi derhal geri çekmesini istemiştir (Üstündağ, 9 Şubat 2011).

Erdoğan, yapılan bu miting sonrası bir açıklama yaparak Kıbrıs halkını sert bir dille uyarmıştır. Erdoğan'ın bu açıklamasından sonra Kıbrıs basınının tepkisi çok sert olmuştur. Kıbrıs gazeteleri ertesi gün Erdoğan'ı hedef alan manşetlerle çıkmıştır (Evrensel, 7 Şubat 2011).

Erdoğan, yapılan bu miting sonrası şu açıklamayı yapmıştır:

Kuzey Kıbrıs'ta son günlerde provokatif eylemler var. Güney'le beraber yapıyorlar. Sonuncusu 28 Ocak'ta yapıldı. Bize defol diyorlar. Yönetimin duyarsızlığı var. Cumhurbaşkanı'dan Başbakan'a kadar yönetimin tavrını açık ve net koyması lazım. Türkiye'ye karşı böyle bir eyleme hakları yok. En düşük memurları 10 bin liraya yakın para alıyor. Benim Başbakanlık müsteşarımın aldığı 5 milyar küsur. Beyefendi, 10 bin lira alıyor bir de bu eylemi yapıyor utanmadan. Üstelik yılda 13 maaş alıyorlar. 'Türkiye buradan çek git' diyor. Sen kimsin be adam. Şehidim var gazim var, stratejik olarak ilgiliyim. Kıbrıs'ta Yunanistan'ın ne işi varsa Türkiye'nin Kıbrıs'ta stratejik olarak o işi var. Ülkemizden beslenenlerin bu yola girmesi manidardır. Biz destekliyoruz. Bunun bir karşılığının olması gerekmiyor mu (Evrensel, 7 Şubat 2011).

Erdoğan'ın bu sözlerinden sonra Kıbrıs basınının tepkisi çok sert olmuştur. Kıbrıs gazeteleri ertesi gün Erdoğan'ı hedef alan manşetlerle çıkmıştır. Erdoğan'ın

yaptığı açıklamanın ardından 2 Mart 2011 tarihinde tekrar bir protesto mitingi düzenlenmiştir.

Erdoğan'ın Kıbrıs halkına yönelik kullandığı ifadelerden sonra, çok sayıda Türkiyeli aydın "Utaniyoruz!..." başlıklı bir kınama kampanyası başlatmıştır. Bir araya gelen çok sayıda Türkiyeli aydın, "Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'nin denizaşırı bir eyaleti olmadığını vurgulayarak" insanları aşağılayarak konuşan hükümet üyelerinde utandıklarını ifade etmişlerdir. Aydınlar, bu ve benzeri söz ve yaklaşımların Kuzey Kıbrıs halkının onurunu zedelediğini, Erdoğan'ı ve hükümet üyelerini Kıbrıslı Türklerden biran önce özür dilemeye davet etmişlerdir (Karaca, Türkiyeli Aydınlar Başbakan'dan Kıbrıs Halkı İçin Özür Bekliyor, 18.02.2011).

Erdoğan'ın Kıbrıs'ta yaşattığı bir başka kriz ise Afrika gazetesine yapılan saldırıyla ilgilidir. Afrika Gazetesi'ni 21 Ocak 2018 tarihinde "Kıbrıs'a Barış Harekâtı, Suriye'ye Zeytin Dalı Harekâtı... Türkiye'den Bir İşgal Harekâtı Daha" manşeti nedeniyle, Erdoğan tarafından hedef gösterilmiştir.

Erdoğan'ın gazeteye yönelik yaptığı açıklama sonrası 22 Şubat 2018 tarihinde gazete önünde toplanan 200-300 kişi, gazeteyi taşıyarak gazete çalışanlarını linç etmek istemiştir (Karaca, "Kuzey Kıbrıs'ta Afrika Gazetesi'ne Saldırı", 22 Şubat 2018).

2.9 Kıbrıs Basın Tarihi

Kıbrıs Adası, tarih boyunca, sayısız istilaya uğramış ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu sebepten Kıbrıs Türk Basın Tarihi'ni, Kıbrıs tarihinden bağımsız görmemek gerekir.

Kıbrıs Türk basını 1800'lerin sonunda başlamış, ilk döneminde gazetecilik faaliyetleri daha çok toplumsal bir vazife anlayışıyla yapılırken, zamanla çağın getirdiği koşullar çerçevesinde şekillenmiştir.

Adanın 1878'de İngiliz yönetime geçmesiyle birlikte Rumların, yıllardır sürdürdükleri Enosis faaliyetleri de hızlanmıştır. Rumlar, bu dönemde Enosis'e yönelik siyasi faaliyetlerini basın aracılığıyla yürütmekteydiler. Kıbrıs Türk Basını ise Rum basınının yürüttüğü Enosis faaliyetlerine tepkisini basın aracılığıyla göstermekteydi. Her iki tarafta yürüttükleri siyasi faaliyetleri basın aracılığıyla duyurma çabasına girmiştir (Hüdaoğlu, 2002). Osmanlıların adayı İngilizlere kiraladığı dönemde kurulan ilk matbaa ile birlikte adada, basın faaliyetleri de hız kazanmaya başlamıştır (nl, 1981). Matbaanın kurulmasıyla birlikte adada yürütülen siyasi ve ideolojik çalışmalar hızlanmaya başlamıştı. 1878-1908 tarihleri arasında Türkçe, İngilizce ve Rumca toplam 47 gazete yayımlandığı bilinmektedir. Kıbrıslı Türkler gazete çalışmalarını genellikle Lefkoşa'dan yürütülmekteydi. Baskı merkezi Larnaka şehri olmasına rağmen Türkçe olarak çıkarılan gazetelerin çoğu Lefkoşa'da yayımlanırdı (Hüdaoğlu, 2002).

Osmanlı Türkçesi ile basılan ilk gazete ise mid gazetesidir. Larnaka'da basılan bu gazetenin yayın hayatı çok kısa sürmüştür. 1889'da yayınlanan Sadad gazetesini bir Türk tarafından çıkarılan ilk gazetedir. Bu dönemde adada, Osmanlı Türkçesi ile 24 gazete basılmıştır. Bu gazetelerden bazılarının isimleri ise şöyledir: İşlam, mid, Saded, Dik-i şarki, Zaman, Yeni Zaman, Kıbrıs, Kokonoz, Akbaba, Feryad, Mra-ı Zaman, Kıbrıs, Snuhat, Vatan gazetesidir. Bu gazeteler içerisinde, Yeni Zaman, Zaman ve Saded gazeteleri ENOSİS'e karşı yazılar yayımlamış, Vatan Gazetesi ve Snuhat gazeteleri ise adanın Türk toprağı olduğu yönünde yayımlar yapmıştır (Mutluyakalı, 2012, s. 20-21).

Kıbrıs'ta Türk aydınlar tarafından çıkarılan gazetelerin çoğu siyasi olayların etkisiyle yayımlanan gazetelerdir. Çıkarılan gazetelerde bir yandan İngiliz yönetimine karşı protestolar yapılırken, diğer yandan Rum basınına yanıt verilmekteydi. Basın

aracılığıyla başlarda sadece Rum basını ve İngiliz yönetimine karşı yayımlar yapılırken daha sonraları Osmanlı yönetimine de eleştiriler getirilmiştir (Ünlü, 1981). 1914’de I. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla birlikte bütün dünyada yaşananlar Kıbrıs Adasını da etkilemiştir. İngiltere ile Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı’nda karşı cephelerde savaşa girince, İngilizler daha önce Osmanlılarla yaptıkları antlaşmayı bozarak Kıbrıs Adası’nı tek taraflı ilhak etmiştir.

1915 yılından 1919 yılına kadar Kıbrıs Türkler Basını 1915-1019 tarihleri arasında hiçbir gazete yayımlanmadı. Bazı görüşlere göre, bu sessizliğin nedeni başta İngiliz baskısı olmak üzere savaşın yarattığı psikolojik ve ekonomik durumlardır. Savaşın ardından basın sessizliğini bozdu, Söz ve Vatan gazetesi savaş sonrası yayımlanan gazetelerdir. Bu gazetelerde kurtuluş savaşını destekleyen yazılar yayımlanmıştır. Kurtuluş savaşından sonra imzalanan Lozan Barış Antlaşması’nda Osmanlı Devleti Kıbrıs’ın İngiliz toprağı olduğunu resmen kabul etmiştir. Bu anlaşma ile Kıbrıslı Türklere seçme hakkı tanınmış olur. Kıbrıslı Türklere verilen bu hakta iki seçenek bulunmaktadır; ya Türk Vatandaşlığını seçip Türkiye’ye göç edecekler ya da İngiliz vatandaşlığını seçip adada kalmaya devam edeceklerdir. Sunulan bu iki seçenek basını da ikiye ayırmış, bir kısım göçü desteklerken diğer kısım ise, ada halkının toprağını bırakmaması gerektiğini savunmuştur. Bu dönemde yayımlanan Hakikat ve Birlik gazeteleri göç fikrine karşı çıkarken, Söz ve Doğruyol gazeteleri göçü desteklemiştir (Mutluyakalı, 2012). 1931 yılında çıkan olaylar sonrasında İngiliz yönetimi adada sıkıyönetim ilan etmiş, sıkıyönetim ile birlikte adada, baskı ve yasaklar dönemi başlamış, tüm siyasi faaliyetler de durdurulmuştur. Yaşanan baskılardan dolayı Kıbrıs Türk basını 1931 isyanı ile II. Dünya savaşı arasında geçen zamanda en karanlık dönemini yaşamıştır. Kıbrıs Türk Basını 1931’den II. Dünya Savaşı (1945)

sonuna kadar fikir gazeteciliğinden uzaklaşmıştır. Bu tarihlerde gazeteler daha çok dünyada yaşanan gelişmeleri konu edinmişlerdir

II. Dünya Savaşı yılları Kıbrıslı Türkler için çok sancılı geçmiştir. Bu dönemde yayımlanan gazetelerin manşetlerinde ya da manşetin tam altında mutlaka bir özdeyişe veya önemli bir yazarın sözlerine yer verilmiştir. Ayrıca gazeteler bu dönemde siyasi olaylara da yer vermeye başlamıştır. 19. Yüzyılın sonlarına doğru gazeteler, Kıbrıs Türk toplumunda toplumsal ve siyasi bilincin oluşmasından çok, Kıbrıs Türk kimliğinin öne çıkarılması ve unutulmaması için mücadele vermiştir (KKTC Enformasyon Dairesi, 1998).

2.9.1 Günümüz Kıbrıs Basını

Ünlü'ye göre Kıbrıs Türk Basın Tarihini anlayabilmek için Kıbrıs'ın insanını ve o insanı "basına'a", gazeteye iten nedenleri çok iyi bilmek gerekir (Ünlü, 1981).

Kuzey Kıbrıs'ta bulunan medya kuruluşları siyasi ve ideolojik işlevler üstlenerek adada farklı dönemlerde yaşanan sosyal, politik ve ekonomik koşullarda çok önemli roller almıştır. Kıbrıs Türk Basını ortaya çıktığı tarihten bu yana yaşanan siyasi durumlara göre şekillenmiştir. İngiliz koloni döneminde gazeteler, Türk kimliğinin korunması ve koloni yönetimine karşı direnişin bir aracı olarak kullanılmıştır (Kalkan, Safaklı, & Günalp, 2015). Kıbrıs Türk Basını, Türkiye'nin 1974'te adaya yaptığı müdahalenin ardından Kıbrıslı Türklerin sesini dünyaya duyurmak için en önemli araç olmuştur. 1983'te kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanından 90'lı yılların başına kadar yazılı basın işleyişi, daha çok ideolojik ve siyasi yönde olmuştur (Hançer, 2006).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana sadece Türkiye tarafından tanınmaktadır. BM üyesi ülkelerin hiçbiri halen bu devletin varlığını kabul etmemektedir. Diğer ülkelerin uyguladığı ekonomik ambargolar Kıbrıs Türklerinin

yaşamını olumsuz yönde etkilemiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hem ekonomik hem de siyasal anlamda Türkiye Cumhuriyetine bağımlı olarak varlığını sürdürmektedir. Kıbrıs Türk Basını işte tüm bu siyasal ve ekonomik durumda şekillenmiştir. Gazeteler, 1974'ten yaşanan gelişmelere bağılı olarak savundukları siyasi görüşe göre şekillenmişlerdir. Adadaki gazeteleri Kıbrıs sorunun çözümüne yönelik siyasi duruşlarına göre üç farklı kategoriye ayrılabiliriz. İlk kategoride, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ayrı ve bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdürmesini savunan 'Sağ' politik görüşte olan gazetelerdir. İkinci kategoride ise, adanın kuzey ve güney kesimin birleşmesini ve beraber Avrupa Birliği'nde yer almasını savunan 'Sol' politik görüşlü gazetelerdir. Son kategoride yer alan gazeteler ise, 'Sağ' ve 'Sol' görüşe de aynı mesafede duran nötr gazetelerdir (Hançer, 2006).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde halen günlük olarak yayımlanmakta olan toplam 20 gazete vardır. Bu gazetelerin dördü siyasi parti ile organik bağları olan gazetelerdir. Bu gazetelerden Güneş Gazetesi-UBP, Ortam Gazetesi-TDP, Demokrat Bakış Gazetesi-DP, Yeni Düzen Gazetesi-CTP ile direkt bağlantılı gazetelerdir. Herhangi bir siyasi partiye bağılı olmayan fakat savunduğu ideolojiyi açık bir şekilde dile getiren gazeteler ise; Afrika, Volkan, Vatan gazeteleridir. Kıbrıs, Halkın Sesi, Star Kıbrıs, Havadis, Haberdar gazeteleri ise, herhangi bir siyasi partiye üye olmayan, ortada duran bir pozisyon sergileyen, gelişen olaylara göre şekil alan, gazetelerdir. 2015 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Medyanın Bugünkü Durumu ve Geleceğe İlişkin Hukuki ve Toplumsal Altyapısı Üzerine Bir Araştırma, adlı çalışmada Kuzey Kıbrıs'ta 15 günlük gazetenin olduğu belirtilmiştir (Kalkan, Safaklı, & Günalp, 2015, s. 19).

Günümüzde de Kuzey Kıbrıs'ta resmi olarak faaliyet gösteren Bayrak Radyo ve Televizyon Kurumu (BRTK) 25 Aralık 1963 yılında radyo kanalı olarak yayın

hayatına başlamıştır. BRT Bayrak radyosu olarak başladığı yayın hayatına 1976 yılında kurduğu bir televizyon kanalıyla devam etmiştir. Kıbrıslı Türlerin sesini dünyaya duyurmak amacıyla kurulan Bayrak Radyosu günümüzde de yayın hayatına devam etmektedir. BRTK bünyesinde yayın yapan iki televizyon kanalı ve beş radyo kanalı bulunmaktadır. BRTK kendi yayınlarının yanı sıra Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun TRT1 ve TRT2 yayınlarına da yer vermektedir. BRT internet üzerinden de yayınlarını yapmaktadır (Mutluyakalı, 2012, s. 336-337)

Kıbrıs'ta Yayın Yüksek Kurulu'na kayıtlı olan toplam 39 radyo kanalı, 12 de televizyon kanalı bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye'den yayın yapan beş televizyon ve üç radyo kanalı vardır. Yayın Yüksek Kurulu'nun resmi internet sitesinde alınan verilere göre, Kuzey Kıbrıs'ta yayın yapan radyo ve televizyon kanallarının listesi tablo 1'de verilmiştir (Yayın Yüksek Kurulu, 2019).

Tablo 1: KKTC'de Yayın Yapan Radyo ve Televizyon Kanalları

Radyo Kanalları	Televizyon programları	Türkiye Kanalları
<ul style="list-style-type: none"> • Ada FM • SOKAK FM • Bayrak Radyosu • B. FM • B. Klasik • B.Radyo Haber • Bayrak International • Dance FM • DAÜ FM • Dream Live FM • Radio Play FM • GAÜ FM • İskele Disc FM • First FM • InterFirst FM • Cool FM • CapitalcityRadio • Capital Türk • Kıbrıs FM • LAÜ FM • Radyo Juke 	<ul style="list-style-type: none"> • Retro Radio • Saranet FM • Radyo Mayıs • Radyo ODTÜ • Radyo Enerji • Radyo Güven • Radyo Plus • Radyo Vatan • Radyo Vatan Türkü • Vatan Nihavent • Radyo T • Sim FM • UKÜ FM • Havadis FM • Diyalog Radyo • YDÜ FM • Bayrak Türk Müziği • Kanal T Radyo 	<ul style="list-style-type: none"> • Ada TV • SOKAK TV • BRT 1 • BRT 2 • Genç TV • GAÜ TV • Kanal T • Kıbrıs TV • LAÜ TV • Sim TV • YDÜ TV • Diyalog TV
		<ul style="list-style-type: none"> • Kanal D • Star TV • ATV • Show TV • TRT1-TRT Haber-TRT ÇOCUK
		Radyo
		<ul style="list-style-type: none"> • TRT FM • Kral FM • Süper FM
Toplam 39	Toplam 12	Toplam 8

Adanın haber kaynağı bakımından lokomotifi sayılan Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) haber ajansı Kıbrıs'ın en köklü haber ajansıdır. KKTC'de devlet ajansı olan TAK 21 Aralık 1973 yılında kurucu cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın öncülüğünde kurulmuştur. Anayasa'ya göre bağımsız olan TAK, kamu tüzel kişiliği olan tarafsız bir kamu yayıncılığı yapan kurumdur. Yayın hayatına bir daktilo ile başlayan TAK haber Ajansı, halen günlük ortalama 80 haber yayımlayarak yayın hayatını sürdürmektedir. Kurulduğu dönemde sadece Kıbrıs Türk basınına yayın yapan TAK Haber Ajansı, günümüzde Türkiye ve dünyadan uluslararası kuruluşların abone olduğu büyük bir yayın kuruluşudur. TAK'ın haber ajansı web sitesi üzerinden KKTC, Türkiye, Dünya, Güney Kıbrıs, Rum Basını ve Gündem, konu başlıklarıyla yayınlarını sürdürmektedir. KKTC'de TAK dışında 5 haber ajansı vardır (KKTC. e-Devlet Portalı, 2019).

2.10 İncelenen Gazeteler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki gazetelerin her biri Kıbrıs meselesiyle ilgili belli ideolojik görüşe sahip olan gazetelerdir. Kıbrıs gazetelerinin bazılarının sahipleri siyasi partilerdir. Dolayısıyla, bu tür gazetelerin yaptığı siyasi haberlerin içeriği de savundukları ideolojik görüşe göre şekillenir. Siyasi partilere ait olan gazeteler; Güneş, Ortam ve Yenidüzen, öte yandan Afrika, Halkın Sesi, Kıbrıs, Vatan ve Volkan gazeteleri ise özel şirketlere ait olan gazetelerdir (Hançer, 2006). Aşağıda bu çalışmada örneklem olarak seçilen gazeteler hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

2.10.1 Kıbrıs Gazetesi

Kıbrıs Gazetesi: 1989'da yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin sahibi Asil Nadir'dir. Kıbrıs Türk Basını arasında en büyük teknolojik donanıma sahip gazetedir. Mali açıdan ülkenin en güçlü yayın organı olan gazete, birçok rakibini geride bırakacak satış rakamlarına ulaşmaktadır. Gazete, yakalamış olduğu satış başarısından dolayı ülkede en çok reklam alan gazete durumundadır. Kıbrıs gazetesi adada, günlük satılan toplam gazete sayısının ortalama yüzde 30'unu teşkil etmektedir. Kıbrıs Gazetesi ayrıca adada yayın yapan gazeteler içerisinde en çok muhabiri olan gazetedir (Polat, 2011).

2.10.2 Havadis Gazetesi

Havadis gazetesi 14 Şubat 2009 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Gazete yayınlandığı ilk sayısında "Başlarken" adlı yazıda yayın ilkelerini duyurmuştur. Gazete amaçlarını özetle şu şekilde belirtmiştir; Havadis, Kıbrıs meselesine Kıbrıs Türkünün çıkarlarını gözeterek yapılan bir barış ve anlaşma için taraf olacak, Kıbrıs halkının yaşadığı iç meselelerde vatandaşın gözü ve kulağı olacak, Havadis yazılmayanların yazıldığı gazete olacaktır (Mutluyakalı, 2012, s. 254)

2.10.3 Yenidüzen Gazetesi

Yenidüzen: Yeni Düzen Gazetesi yayın hayatına 12 Aralık 1975'te Cumhuriyetçi Türk Partisi kadrolarının girişimleriyle başlamıştır. Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin kontrolündeki Yeni Düzen Ltd şirketine ait yayın kanalıdır. Yayınlandığı ilk yıllarda haftalık olarak her hafta sadece Perşembe günleri yayınlanmaktaydı. Gazete, 16 Temmuz 1976 ile 28 Aralık 1978 tarihleri arasında hiç yayımlanmamıştır. Yeni Düzen Gazetesi 12 Aralık 1983 yılında yayın hayatına tekrar başlamış ve bu tarihten sonra yayınlarına günlük olarak devam etmiştir. Bu gazete Cumhuriyetçi Türk Partisi ile organik bağı vardır. Gazetede köşe yazarlığı yapan çoğu yazar CTP üyesi veya yöneticisidir.

“Emek En Yüce Değerdir” sloganıyla yayımlanan Yenidüzen Gazetesi, yayımlandığı ilk sayıda amaç ve ilkelerini belirtmek üzere “Niçin Çıkıyoruz” isimli yazıda özetle şu ifadelerle yer verdi: “...YENİDÜZEN Kıbrıs meselesini barış yoluyla bir çözüme ulaşmasını aynı zamanda Kıbrıs'ta iki toplumun federal bir sistemin kurulmasını desteklemektedir.

Gazetenin yayın yönetmenliğini 2001 yılına kadar Cumhuriyetçi Türk Partisinin Merkez Yönetim Kurulu'ndan bir isim üstlenmiştir. Günümüzde de yayın hayatına devam eden gazetenin. Kıbrıs Türk basını tarihi içerisinde Halkın Sesi'den sonra yayımlanan en eski gazetedir (Mutluyakalı, 2012, s. 230-231).

2.10.4 Afrika Gazetesi

Afrika: Şener Levent'in 1998'de çıkardığı Avrupa Gazetesi'nin devamıdır. Gazetenin adı 2001'de Afrika olarak değiştirilmiştir. Şener Levent, hem gazetenin sahibi hem de genel yayın yönetmenidir. Afrika Gazetesi “İcazetsiz günlük gazete” sloganıyla yayın hayatına devam etmektedir. Herhangi bir siyasi partiyle bağı olmayan Afrika gazetesi izlediği muhalif yayın çizgisiyle dikkat çekmektedir. Muhalif olduğu

kesimin başında Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri gelmektedir. Gazete, zaman zaman KKTC'deki muhalefet partilerine de sert eleştiriler yöneltmektedir (Hüdaoğlu, 2002). Afrika gazetesi yayımladığı ilk sayısında “Bu gazete kimin gazetesidir?” sorusuna cevaben yayım ilkelerini açıklamıştır. Gazete yayım ilkelerinde özetle şu ifadeleri kullanmıştır: “Biz kimseden emir almayan, ezilmişlerin, sesi olan, adaleti savunan, toplumun her kesiminden insanın sesi olmayı amaçlayan bir gazeteyiz” (Hançer, 2006).

2.10.5 Volkan Gazetesi

Volkan: 12 Aralık 2001 tarihinde Volkan Basın Yayın Ltd. adı altında yayım hayatına başlamıştır. Gazetenin yazı işleri müdürlüğünü Günay Yorgancıoğlu yapmaktadır. Gazete yayımladığı ilk sayıda amaç ve ilkelerini “Volkandan Mektup” başlığıyla açıklamıştır. Gazetenin ilkelerinde özetle şu ifadeler yer almaktadır: Volkan Kıbrıs Türkü zor günlerden geçiriyor, bir yandan Rum-Yunan ikilisi diğer yandan dış güçler Kıbrıs Türkü'nü baskı altına almıştır. Bizim tarafımız aydınlık ve özgürlüktür. Yolumuz Türkiye'nin yoludur (Polat, 2011).

2.10.6 Star Kıbrıs

Kıbrıs Star gazetesi 12 Nisan 2007 tarihinde yayım hayatına başlamıştır. Gazete 10 Ağustos 2007 günü “Yola Devam” başlığıyla yayım ilkelerini duyurmuştur. Gazetenin kendi amaçlarını özetle şu şekilde açıklamıştır: Bağımsız bir gazete olmak, tüm siyasi partilere eşit mesafede olmak, olaylara halkın perspektifinden bakmak, olayların üstüne cesaretle gidecek, haberlerde objektif davranacaktır (Mutluyakalı, 2012, s. 250).

Bölüm 3

METODOLOJİ VE VERİ TOPLAMA

Bu çalışmada, 24 Haziran 2018 yılında yapılan Türkiye genel seçimlerinin KKTC basınında nasıl temsil edildiği araştırılmıştır. Araştırmada, KKTC’de yer alan farklı ideolojilere sahip 6 günlük (basılı) gazete seçimlerden 10 gün, seçimden sonra ise 2 gün incelenmiştir. Bu tarih aralığı seçimle ilgili haberlerin yoğun bir şekilde ele alındığı dönemlerdir. Araştırma, Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Star Kıbrıs ve Volkan gazeteleri üzerinde yapılmıştır. Bu gazetelerin örneklem olarak seçilme nedeni ise, diğer yerel gazetelere göre tirajlarının yüksek olmasıdır.

Çalışma kapsamında Kıbrıs’ta günlük olarak yayımlanan Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Afrika, Volkan ve Star Kıbrıs gazetelerinin 14-26 Haziran 2018 tarihlerinde yayımladıkları seçim haberi incelenmiştir. Belirtilen tarihler arasında söz konusu gazetelerdeki seçime ilişkin toplam 195 haber, bulunmuştur. Gazetelerin 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasındaki sayıları içerik ve söylem analizi tekniğiyle incelenmiştir.

Nicel içerik analiz tekniği ile gazetelerin seçim haberlerine ne kadar yer ayırdıkları ve siyasi partilere hangi bağlamda (olumlu/olumsuz) yer verdikleri incelenmiştir. Nitel içerik analizi ile de haber metinleri ise bütüncül olarak ve anlam üretimi açısından analiz edilmiştir.

Söylem analizi yöntemiyle söylem olarak hangi bağlamda ve anlamda parti ve parti liderlerine yer verildikleri tespit edilmiştir.

Türkiye’de 24 Haziran 2018’de Cumhurbaşkanlığı ve 27. dönem milletvekili seçimleri aynı günde yapılmıştır. Siyasi partilerin ittifak yaparak bu seçime girmeleri Türk siyasi hayatı için bir ilk olmuştur. Partiler Cumhur İttifakı ve Millet İttifakı olarak girmişlerdir. Toplamda sekiz partinin katıldığı seçimlere AKP ve MHP Cumhur İttifakı olarak, CHP, Saadet Partisi ve İyi Parti Millet İttifakı çatısı altında birleşmiştir. Seçime bağımsız katılan partilerin isimleri ise şöyledir; Halkların Demokratik Partisi (HDP), Hür Dava Partisi (HÜDA PAR) ve Vatan Partisi (VP). 24 Haziranda 2018 seçimlerinin belirlediği bir başka önemli konu ise 16 Nisan 2017’de yapılan Anayasa değişikliği referandumunda kabul edilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesidir (Kavas, 2018).

3.1 İçerik Analizi

İçerik analizi tekniği için yapılan birçok tanım bulunmaktadır. Bu nedeni ise tekniği araştıranların ortaya atmış oldukları farklı görüşlerdir. Bu alan ile ilgili yapılan en kapsamlı tanım ise Bernard Berelson tarafında yapılmıştır. Berelson, aynı zamanda bu alanın bilimsel araştırmalarda kullanılmasına da öncülük eden isimdir. Berelson’a göre içerik analizini iletişimin nesnel içeriğe sahip açık, sade tarafsız, sistematik ve nicel özellikleri olan bir tekniktir (Aziz, 2003, s. 221).

İçerik analizi araştırmaları, iletişim alanındaki yazılı, sözlü ve sembolik verilerden çıkarımlar elde edilerek yapılan bir araştırma metodudur. İçerik araştırmaları yöntemi de diğer sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda olduğu gibi ortaya çıktığı dönemin sosyo-kültürel durumuna göre şekillenmiştir. Bu alanın özünün olduğu ilk çalışmalar, ortaya çıktığı dönemin hâkim gücü kilisenin basılı eserlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. İlerleyen dönemlerde ise bu alan ile ilgili çalışmalar dönemin ihtiyaçlarına göre şekil alarak ilerlemiş ve zamanla daha da sistemli çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Metin çözümlemelerinde söylem, retorik,

gösterge bilim gibi çok sayıda yöntem bulunmaktadır. Araştırmanın amacı ve soruları kullanılacak yöntemin belirlenmesinde oldukça etkilidir. Ampirik araştırmalarda metinlerin çözümü için genellikle içerik analizi tekniği tercih edilmektedir. İçerik analizi her türlü görsel ve işitsel verilere uygulanabilen bir yöntemdir. Bu yöntem geniş ölçekli çalışmalarda kavram ve temaları kolay işlenebilir verilere dönüştürmede oldukça avantajlı bir tekniktir (Yıldırım, 2015).

3.2 Söylem Analizi

Söylem analizi, yazıların dil bilimsel açıdan detaylı bir şekilde analiz edildiği nitel bir analiz çeşididir. Söylem analizi, sosyal yaşamın en önemli unsurunun dil olduğuna ve dilin sosyal yaşamın bütün bileşenleriyle ilişkili olduğu varsayımına dayanır (Özdemir, 2010). Söylem analizi, son zamanlarda nitel araştırmalarda sıkça başvurulan araştırma yöntemlerinden biri olmuştur. Bu yaklaşım anlamdaki değişime odaklanan bir girişim özelliği taşımaktadır. Söylem analizinde, felsefede yer alan konuşma-eylem teorisi, dilin sosyal eylem yönünü vurgulamak için kullanılır. Söylem analizi, ‘‘anlam’’ın çeşitliliğini ve değişkenliğini araştıran sosyal göstergebilim olarak tanımlanır (Çelik & Ekşi, 1998). Söylem analizinde önemli olan dolaylı anlatımdır. Verilmek istenen mesajın altındaki asıl amaç iktidar olma isteğidir. Kast edilen sadece politik iktidar anlamda değil, belli çıkar gruplarının, medyanın iktidardan faydalanmak isteyen güç grupları olarak tanımlanabilir. İktidarı paylaşmak isteyenlerin kullandıkları mesajların şifreleri de, söylem analizi yöntemiyle çözülmeye çalışılır. İktidar ve güç gruplarının var olan ilişkilerini açıklama yönteminde, eleştirel söylem yöntemi kullanılır. ABD’de 1940’larda medya metinlerinde kullanılan söylem analizi, nicel bir yöntem olan içerik çözümlenmesi yöntemiyle kullanılmaya başlanmıştır. Disiplinler arası bir yaklaşım olan söylem analizi, sosyoloji, felsefe, psikoloji, iletişim, tarih gibi farklı disiplinlerin yaklaşımlarını kullanır (Solak, 2011). Teun van. Dijk’a

göre ideoloji toplumsal alanda yeniden üretilirken, o toplumda yaşayan bireyler arasında nasıl bir bağın olduğunu da ortaya çıkarır. Bir toplumda yaşayan insanlar ve o toplumun kurumları arasındaki ilişkileri belirleyen en önemli etken ise ideolojik görüştür (Karaduman, 2017).

Bölüm 4

BULGULAR ve ANALİZ

4.1 İçerik ve Söylem Analizi Verileri

Daha öncede belirtildiği gibi bu çalışmada, 24 Haziran 2018 yılında yapılan Türkiye genel seçimlerinin KKTC basınında nasıl temsil edildiği araştırılmıştır. Araştırmada, KKTC’de yer alan farklı ideolojilere sahip 6 günlük (basılı) gazete seçimlerden 10 gün, seçimden sonra ise 2 gün olmak üzere toplam 12 gün incelenmiştir. Belirtilen tarihler arasında söz konusu gazetelerde seçime ilişkin toplam 195 haber, içerik ve söylem analizi tekniğiyle incelenmiştir.

Tablo 2: Gazetelerde Yer Alan Haberlerin Sayısal Dağılımı

Gazeteler	Cumhur İttifakı	Millet İttifakı	HDP	Toplam
Kıbrıs	21	17	7	45
Havadis	7	5	1	13
Yenidüzen	8	4	2	14
Afrika	45	10	13	68
Volkan	15	13	-	28
Star Kıbrıs	22	5	-	27

Tarafsızlık anlayışı liberal paradigmanın en önemli argümanlarından biridir. Bu görüş basının aynı konudaki her bir tarafa eşit davrandığı öngörüsüne dayanmaktadır (Çiçek & Yaylagül, 2012). 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında en çok seçim haberi yapan ikinci gazete olan Kıbrıs Gazetesi’nin yapmış olduğu 45 haberden 21’i Cumhur İttifakı, 17’si Millet İttifakı, 7’sinin HDP ile ilgili olduğu görülmüştür. Kıbrıs Gazetesi yayınladığı haberlerin neredeyse yarısında Cumhur

İttifakı'na yer vermiştir. Havadis Gazetesi'nin yapmış olduğu 13 haberlerden 7'i Cumhuriyet İttifakı, 5'i Millet İttifakı, 1'i ise HDP ile ilgilidir. Havadis Gazetesi'nde Türkiye seçileri ile ilgili haberlerin yarısında Cumhuriyet İttifakı'na yer vermiştir. Yenidüzen Gazetesi'nin yapmış olduğu 14 haberin 8'i Cumhuriyet İttifakı, 4'ü Millet İttifakı 2'i ise HDP ile ilgilidir. Türkiye seçimleri ile ilgili en çok haber yapan birinci gazete olan Afrika Gazetesi'nin yapmış olduğu 68 haberin 45'i Cumhuriyet İttifakı, 10'u Millet İttifakı 13'ü ise HDP ile ilgilidir. Afrika Gazetesi aynı zamanda HDP içerikli haberlere en çok yer veren gazete olarak öne çıkmıştır. Volkan Gazetesi'nin yapmış olduğu 28 haberin 15'i Cumhuriyet İttifakı, 13 Millet İttifakı ile ilgilidir. Star Gazetesi'nin yapmış olduğu 27 haberin 22'si Cumhuriyet İttifakı, 5'i ise Millet İttifakı ile ilgilidir.

Tablo 3: Gazetelerin Siyasi Partilere Yönelik Tutumlarının Dağılımı

Partiler	Cumhuriyet İttifakı				Millet İttifakı				HDP			
	Olumlu	Olumsuz	Nötr	Toplam	Olumlu	Olumsuz	Nötr	Toplam	Olumlu	Olumsuz	Nötr	Toplam
Kıbrıs	-	9	12	21	2	-	15	17	-	-	7	7
Havadis	-	3	4	7	2	-	3	5	-	-	1	1
Yenidüzen	-	4	4	8	-	-	4	4	-	-	2	2
Afrika	-	44	1	45	10	-	-	10	13	-	-	13
Volkan	1	-	14	15	1	-	12	13	-	-	-	-
Star	12	-	10	22	-	4	-	4	-	-	-	-
Kıbrıs												

Gazetelerin seçim dönemi siyasi partilere ilişkin yapmış oldukları haberler nitelik olarak incelendiğinde olumlu/olumsuz ve nötr tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Partilere yönelik açıklama kısımlarında gazetelerin olumlu ya da olumsuz tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu gazeteler içerisinde Cumhuriyet İttifakı'na yönelik en fazla olumsuz habere yer veren gazetenin Afrika Gazetesi olduğu görülmüştür. Cumhuriyet İttifakı'na yönelik olumlu habere yapan gazete ise Star Kıbrıs Gazetesi olduğu

görülmüştür. Millet İttifakı ve HDP'ye yönelik en çok olumlu habere yer veren gazetenin Afrika Gazetesi olduğu görülmüştür. Bu bağlamda;

Kıbrıs Gazetesi Cumhur İttifakı'na yönelik toplam 21 haberin 9'u olumsuz, 12'sinde ise nötr yaklaşmıştır. Buna karşılık Millet İttifakı'na yönelik yapmış olduğu toplam 17 haberin 2'si olumlu, 15'i ise nötrdür. HDP'ye ilişkin toplam 7 haberin tamamı nötr haberdir. Kıbrıs Gazetesi, dış basından Cumhur İttifakı'na ilişkin çıkan olumsuz haberlere ağırlık verdiği görülmektedir. Görsellerde Kıbrıs Gazetesi'nin Cumhur İttifakı'na yönelik yaptığı olumsuz haberlerden üç örnek verilmiştir:

İlk örnekte yer alan dış kaynaklı haberin detayında 24 Haziran seçimlerde Türkiye'de muhalefetin seçimleri kazanma ihtimalinin olduğu ve iktidar partisi lideri Erdoğan'ın seçimleri kaybetmesinin söz konusu olabileceği belirtilmiştir. Haberin başlığı ise şöyledir; Independent: Türkiye'de muhalefetin umudu artıyor(Kıbrıs Gazetesi 21 Haziran 2018). İkinci örnekte ise, Avrupalı parlamenter Renate Sommer'ın yaptığı açıklama haberine yer verilmiştir. Haberin detayında Sommer'ın Türkiye'de yapılacak olan seçimlerde Erdoğan'ın tekrar seçilmesi durumunda Türkiye'nin AB sürecine son verilmesi gerektiğini belirten açıklamasına yer verilmiştir. Haberin başlığı ise şöyledir; Seçimi Erdoğan kazanırsa AB üyelik süreci bitmeli (Kıbrıs/22 Haziran 2018). Üçüncü örnekte ise, Avusturya'da koalisyon hükümetinin küçük ortağı aşırı sağcı Özgürlük Partisi'nin önde gelen üyelerinden Johann Gudenus'in ülkesinde yaşayan Türk vatandaşlarına ilişkin yaptığı açıklamanın haberi yer almaktadır. Haberin detayında Gudenus'in ülkesinde yaşayan Türk vatandaşlarının 24 Haziran seçimlerinde AKP'ye oy vermelerini eleştirmiş ve bu vatandaşların ülkelerine geri dönmeleri gerektiği yönünde yaptığı açıklamaya yer verilmiştir. Haberin başlığı ise şöyledir; Erdoğan'a oy veren Türkler ülkelerine gitseler daha iyi (Kıbrıs/26 Haziran 2018).

Türkiye’de 24 Haziran’da gerçekleştirilecek seçimlerin sonuçlarının sadece Türkiye’de değil, bölge ve ötesinde de yankı buluyor

Independent: Türkiye’de muhalefetin umudu artıyor

Türkiye’nin tarihindeki en önemli seçimlerden birine günler kaldığı belirtilen Independent gazetesinin haberinde, “Muhalefette, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın eşi benzeri görülmemiş güce ulaşmasının durdurulabileceğine dair umutlar büyüyor” deniyor.

“Zafer, Türkiye Cumhuriyeti’nin 100. Yılı olan 2023’e kadar Erdoğan’ın görevde kalması demek olacak” denilen haberde, destekçilerinin yerinin sağlamlaşmasını istediği kaydediliyor.

Haber şöyle devam ediyor: “Muhafifleri ise, daha fazla otoriterliğe sürüklenilmeden hemen önce bunun göreceli olarak son özgür seçimler olmasından korkuyor.”

Kim Sengupta imzalı haberde, 24 Haziran seçimlerinin sonuçlarının

sadece Türkiye’de değil, bölgede ve ötesinde de yankı bulacağı belirtiliyor.

Haberde, darbe girişimiyle ilgili sadece bu hafta 100 kişi hakkında daha yakalama kararı çıkarıldığı ve bu kişiler arasında NBA oyuncusu Enis Kanter’in babası Mehmet Kanter’in de olduğu hatırlatılıyor.

Erdoğan’ın siyasi, güvenlik ve ekonomik nedenlerle erken seçim ilan ettiğini söylediği kaydedilen haber şöyle sürüyor:

“Erdoğan’ın popülaritesini gözünde fazla büyütmiş olabileceğine ilişkin işaretler var. Geçen yılki referandumun sonucunda tahmin edilenden daha az bir fark vardı ve muhalefet Türklerin gittikçe otoriterleşen liderlerinden duydukları memnuniyetsizlikten güven kazanıyor.”

Görsel 1: Independent: Türkiye’de Muhalefetin Umudu Artıyor (Kıbrıs Gazetesi 21 Haziran 2018)

Avrupalı parlamenter
Renate Sommer,
Türkiye'de 24
Haziran'da
gerçekleştirilecek
seçimleri değerlendirdi

Seçimi Erdoğan kazanırsa AB üyelik süreci bitmeli

Avrupa Parlamentosu üyesi Renate Sommer

Avrupa Parlamentosu üyesi Renate Sommer, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 24 Haziran seçimlerini kazanması halinde Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin sona erdirilmesi gerektiğini savundu. Die Tagespost gazetesine bir mülakat veren Sommer, "Avrupa Birliği üyeliği o zaman mümkün olmayacaktır. Avrupa Parlamentosu bu durumda üyelik müzakerelerinin sona erdirilmesini talep edecektir" dedi.

Avrupa Birliği-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu üyesi olan Sommer, Erdoğan'ın ilkesi açısından Avrupa Birliği'ne hiçbir zaman ciddi bir biçimde yönlendirmeyeceğini, sadece müzakereler sırasında ödenen paraları almak istediğini belirtti.

"Gümrük Birliği de bloke edilmeli"

Sommer, "Erdoğan'ın hukuk devleti prensiplerini ihlal etmeye ve mutlak iktidarı pekiştirmeye devam etmesi" halinde Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki Gümrük Birliğinin de bloke

edilmesi gerektiğini ifade etti. Avrupalı parlamenter, "Eğer yıllardır tarım ürünlerinin, hizmetlerin ve kamu ihalelerinin genişletilmesi planını bloke edersek, bu ekonomik yaptırımlarla eş anlamlı olacaktır. Türkiye acilen yeni ekonomik büyüme itiklerine bağlı" diye konuştu.

"Şişmanca anlaşması iptal edilebilir"

Sommer bazı Avrupa Birliği üyesi ülkelerin Erdoğan'ın bu durumda imzalanan şişmanca anlaşmasını iptal edebileceği endişesine sahip olduğunu belirtti. Böyle bir tehlikenin olduğuna inanmadığını, zira anlaşmanın Ankara'nın çıkarına olduğunu belirten Sommer, Türkiye'nin "Avrupa Birliği'nden şişmanca anlaşmanın ihtiyaçları için 6 milyar Euro aldığını" söyledi.

Türkiye'nin bu mali yardıma ivedilikle ihtiyacı olduğunu söyleyen Sommer "Avrupa Birliği, hemen herkesin varsaydığı gibi aksine Erdoğan'ın lütfuna daha az bağlı. Daha ziyade tersi geçerli" diye konuştu.

Görsel 2: Seçimi Erdoğan Kazanırsa AB Üyelik Süreci Bitmeli (Kıbrıs/22 Haziran 2018)

Avusturyalı aşırı sağcı vekil
Gudenus, ülkesinde yaşayan
Türlklere seslendi:

Erdoğan'a oy veren Türkler ülkelerine gitseler daha iyi

Avusturya'da koalisyon hükümetinin küçük ortağı olan aşırı sağcı Özgürlük Partisi'nin önde gelen üyelerinden Johann Gudenus, 24 Haziran seçimlerinde Avusturya'da yaşayıp Recep Tayyip Erdoğan'a oy veren Türkler'in 'ülkelerine gitmelerinin daha iyi olacağını' söyledi.

Gudenus ayrıca, "Seçim sonucu ülkemizdeki binlerce Türk'ün entegrasyonunun (uyumunun) sefilce başarısız olduğunu bir kez daha doğruladı" ifadelerini kullandı. Avusturya'da oy kullanım oranı yüzde 49 olarak hesaplandı.

Anadolu Ajansı verilerine göre, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Avusturya'da oy kullanan seçmenlerin yüzde 72,3'ü Recep Tayyip Erdoğan'a, milletvekilleri seçimlerinde ise yüzde 62,5'i AK Parti'ye oy verdi.

Görsel 3: Erdoğan'a Oy Veren Türkler Ülkelerine Gitseler Daha İyi (Kıbrıs/26 Haziran 2018)

Havadis Gazetesi'nde ise Cumhuriyet İttifakı'na ilişkin toplam 7 haberin 3'ü olumsuz 4'ü ise nötr haberdir. Millet İttifakı'na yönelik toplam 5 haberin 2'si olumlu, 3'ü nötrdür. HDP'ye ilişkin ise sadece bir nötr haber yapmıştır. Görsellerde Havadis Gazetesi'nin Cumhuriyet İttifakı'na ilişkin yapmış olduğu olumsuz haberden birkaçı örnek olarak verilmiştir.

Görsel 4: Buzluktan Çıkar Mı? (Havadis/26 Haziran 2018)

Havadis Gazetesi AGİT'in Türkiye seçimleri için yaptığı değerlendirme raporu haberini vermesi, Türkiye'deki seçim sonuçlarının şüpheli olduğu algısını yaratmaya çalışmıştır.

Görsel 5: AGİT: Seçimler Şeffaf ve Tarafsız Değildi (Havadis 26 Haziran 2018)

Havadis Gazetesi'nin Millet İttifakı'na yönelik yapmış olduğu olumlu haberlerden birkaçına görsellerde yer verilmiştir.

Görsel 6: Ankara'da İnce'ye Yoğun İlgi (Havadis/23 Haziran 2018)

Görsel 7: İnce'den İzmir'e Tarihi Miting (Havadis 22 Haziran 2018)

Yenidüzen Gazetesi'nde Cumhuriyet İttifakı'na yönelik toplam 8 haberin 4'ü olumsuz 4'ü ise nötr haberdir. Millet İttifakı'na ilişkin toplamda 4 nötr habere yer vermiştir. HDP'ye ilişkin toplamda yapılan 2 haberin 2'si de nötrdür. Görsellerde

Yenidüzen Gazetesi'nin Cumhur İttifakı'na yönelik yapmış olduğu olumsuz haberin birkaçı örnek olarak verilmiştir. Yenidüzen Gazetesi de Kıbrıs Gazetesi'nin yaptığı gibi, dış basında yer alan Erdoğan'ın tekrar seçilmesinden duyulan kaygı haberlerini ön plana çıkardığı görülmektedir.

Görsel 8: Dünya Basını Seçimler İçin Ne Dedi? (Yenidüzen/25 Haziran 2018)

Görsel 9: AGİT ve AKM gözlemcileri: Cumhurbaşkanı ve İktidar Partisi Aşırı Avantajlardan Faydalandı (Yenidüzen/ 26 Haziran 2018)

Bu haberde de görüldüğü gibi dış basında Türkiye seçimlerinde Erdoğan'ın tekrar seçilmesinde duyulan endişe ön plana çıkarılmıştır.

Afrika Gazetesi'nde HDP'ye ilişkin toplamda 13 haberin tamamı da olumlu haberdır.

Ayrıca Afrika Gazetesi, seçilen gazeteler içerisinde HDP'ye ilişkin olumlu haber yapan tek gazetedir. Görsellerde gazetenin yapmış olduğu olumlu haberlerin birkaçına yer verilmiştir.

Görsel 10: "Korkma Bağır Olmadı Hızır'ı Çağır" (Afrika/14 Haziran 2018)

Afrika Gazetesi'nde yer alan Cumhuriyet İttifakı'na ilişkin 45 haberin 44 olumsuz, 1'i ise nötr haberdır. Millet İttifakı'na yönelik toplamda 10 haberin tamamı olumludur.

Görsel 11: İNCE'ldiği Yerden Kopsun (Afrika/23 Haziran 2018).

Afrika Gazetesi, seçilen gazeteler içerisinde seçime sürecinde Cumhuriyet İttifakı'na yönelik yapmış olduğu haberlerde en sert dili kullanan gazete olarak ön plana çıkmıştır. Görsellerde bu haberlerden birkaç örnek verilmiştir.

Türkiye büyük bir dönüşümün eşiğinde... Ya vahşi diktatörlük, ya demokrasi. Ya hukuk, ya hukuksuzluk. Bunlar arasında karar verecek. Meydanları dolduran kalabalıklara bakılırsa bu iş tamamdır!.. Ama unutmayın, sonucu oy verenler değil, oyları sayanlar belirler!..

İCAZETSİZ GÜNLÜK GAZETE TARİH: 22 Haziran 2018 Cuma YIL: 17 SAYI: 6018 FİYATI: 3.00 TL (KDV dahil)

AFRİKA

Şener LEVENT
Açı
GERÇEKÇİ OL,
İMKANSIZI İSTE
• 2. sayfada

Diktatör gitti gider (mi?)

Türkiye'deki bu seçimlerin kuskusuz yıldızı olan Muharrem İnce'nin dün İzmir kordonboyundaki mitingde topladığı kalabalığı görüyor. "Bu iş tamamdır" dediler... 3 milyonu aşkın insan sel... Buna HDP Diyarbakır mitinginde toplanan 2 milyon kişiye de ekleyin... 16 yıllık AKP zulmünün sonu mu acaba? Bu görüntüler seçimlere karıştırılması muhtemel bile ve tehlikesi geçse bile... Seçim övendiği sağılarken, tahvire Erdoğan gitti gider! İt savaş mı? O da ihtimal dışı değil... Hiçbir diktatör kan dökmeyen gitmez!

İşte Gezici'nin seçime 3 kala yaptığı anket

Yolun sonu mu?

■ Gezici'nin anketine göre seçime katılım oranı %90 olacak... AKP 24 Haziran'da mecliste çoğunluğu kaybedecek... İkinci tura ise Tayyip Erdoğan ile Muharrem İnce kalacak... • 11. sayfada

Görsel 12: Diktatör Gitti Gider (mi?) (Afrika/ 22 Haziran 2018)

"Türkiye Erdoğan'ın avucunda..."

CHP ve Muharrem İnce'ye ilgi gösteren İngiliz gazetelerine Amerika'nın Sesi de eklendi. Eskiden sadece Erdoğan'la toplantı yapan Türk Sanayicileri, Kılıçdaroğlu'ndan sonra İnce ile buluştu. Erdoğan Londra'da yabancı yatırımcıları korkuttuktan sonra Türk sermayesi İnce'ye yanaşiyor. Oy hırsızlığı engellenebilirse Amerikancı iktidar devrilib yerine Amerikancı muhalefet geliyor... 5 sene önce Erdoğan'ın ardında olanlar bugün İnce'nin ardında! Yıllardır ekranların değişmez yorumcularından olan SONAR Araştırma Şirketi Başkanı Hakan Bayrakçı da AKP'nin ilk turda, Erdoğan'ın ise ikinci turda kaybedeceğini açıkladı... Guardian, Erdoğan'ın kabadayılığının hem Türkiye hem de dünya için tehlike olduğunu ifade ederken "Türkiye'nin Erdoğan'ın avucunda olduğu"nu yazdı. TIME, "Giderek daha fazla muhafazakâr ve popülist hale geliyor" ifadelerini kullanırken, Guardian Erdoğan'ı Trump, Putin ve Orbán gibi otokrat liderlerle birlikte anıyor. Batı'da medyanın nabzı böyle atarken, Amerika'nın Sesi'ne konuşan Kılıçdaroğlu ise Türk-Amerikan ilişkilerinin derinleşmesini ve uyum içinde olmasını istediklerini söyledi...

Görsel 13: "Türkiye Erdoğan'ın Avucunda"(Afrika/23 Haziran 2018)

Volkan Gazetesi Cumhuriyet İttifakı'na yönelik toplamda 15 haberin 1'i olumlu, 14 nötrdür. Millet İttifakı'na ilişkin toplam 13 haberin 1'i olumlu, 12'si nötrdür. Volkan Gazetesi'nde HDP'ye ilişkin haber bulunmamaktadır. Volkan Gazetesi her iki ittifaka yönelik neredeyse eşit sayıda habere yer vermiş, bu haberlerde de genel itibariyle nötr bir dil kullanmıştır. Görsellerde bu haberlerden birkaçı örnek olarak verilmiştir.

Görsel 14: CHP Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce: Silikon Yazılım Yerine Kuantum Yazılıma Geçilecek(Volkan/ 18 Haziran 2018)

Volkan Gazetesi'nin yaptığı seçim haberlerinde genel itibariyle adayların vaatleri üzerine yoğunlaştığı görülmüştür.

Görsel 15: Cumhurbaşkanı Erdoğan: 24 Haziran'dan Sonra İlk İşimiz OHAL'i Kaldırmak Olacak (Volkan/ 14 Haziran 2018)

Star Kıbrıs Gazetesi Cumhur İttifakı'na ilişkin toplamda 22 haberin 12'si olumlu 10'u nötrdür. Gazetede HDP'ye yönelik haber bulunmamaktadır. Seçilen gazeteler içerisinde Cumhur İttifakı'na ilişkin en çok olumlu habere yer veren gazete, Star Kıbrıs Gazetesi'dir. Görsellerde bu haberin birkaçına yer verilmiştir.

Görsel 16: "Lider Takımını Hallettik"(Star Kıbrıs/21 Haziran 2018)

Görsel 17: 'Kandil'de 35 Önemli İsmi Bitirdik'(Star Kıbrıs/22 Haziran 2018)

Star Kıbrıs Gazetesi Cumhuriyet İttifakı'na ilişkin yaptığı haberlerde ittifak lideri Erdoğan'ın pozitif fotoğrafları kullanılırken, Millet İttifakı liderinin ise negatif fotoğraflarına yer verdiği görülmüştür.

Görsel 18: İnce Meydan Okudu(Star Kıbrıs 23 Haziran 2018)

Ayrıca, Star Kıbrıs Gazetesi AGİT'in seçime ilişkin yayımladığı rapor haberini, diğer gazetelerin aksine, olumlu anlamda yer vererek, Cumhuriyet İttifakı'nı desteklediğini göstermiştir.

Görsel 19: AGİT "Engelleme Olmadı"(Star Kıbrıs/26 Haziran 2018)

4.1.1 Dış Haber

Kıbrıs gazetesinin, 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiği konulara tematik olarak bakıldığında haberlerin daha çok iktidar partisine yönelik eleştiriler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Örneğin, ‘‘İçişlerine müdahale’’ (15 Haziran 2018) başlığını taşıyan haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Hollanda ve Belçika’da yaşayan Türk vatandaşlarına mektup göndermesi, Belçika mediasında, ‘‘Erdoğan’ın uzun kolu Belçika’ya uzandı’’, biçiminde yer alırken, Hollanda hükümeti ise bunu içişlerine müdahale olarak değerlendirmiştir. Haberde Erdoğan’a yapılan eleştiri ön plana çıkarılmıştır. Bir başka haberde ‘‘New York Times gazetesinde yer alan bir haberde Erdoğan’ın eğitim politikası eleştirildi’’, ‘‘Erdoğan, dindar nesil yetiştirme planı’’(20 Haziran 2018) başlık olarak vermiştir. Kıbrıs Gazetesi Türkiye’de seçim sürecini dış basında yer alan haberlere yer vermiştir. Yine ‘‘Avrupalı parlamenter Renate Sammer, 24 Haziran’da gerçekleştirilecek seçimleri değerlendirdi’’ üst başlığıyla verilen haberde ‘‘Seçimi Erdoğan kazanırsa AB üyelik

süreci bitmeli” (22 Haziran 2018) başlığıyla verilmiştir. Haberin detayında ise Türkiye'nin AB'ye girmesinde Erdoğan bir engel olarak gösterilmiştir. Bir diğer haberde ise “Avustralyalı aşırı sağcı vekil Gudemus, ülkesinde yaşayan Türklere seslendi: Erdoğan'a oy veren Türkler ülkelerine gitseler daha iyi”(26 Haziran 2018) başlığıyla verilmiştir. Haberlerin tamamına bakıldığında Erdoğan'ın batı toplumu daha özelde AB ülkeleri tarafından istenmeyen kişi olduğu vurgusu öne çıkmaktadır. Kıbrıs Kıbrıs Gazetesi Millet İttifakı ile ilgili haberine ise, “Independent: Türkiye'de muhalefetin umudu artıyor”(21 Haziran 2018) başlığıyla yer vermiştir. Haberin detayında Erdoğan'ın kurduğu otoritenin muhalefet tarafından önlenebileceğine dair umudun arttığı belirtilmiştir. Bu bakımdan Kıbrıs Gazetesi uluslararası haber basınında Millet İttifakı'na Erdoğan'ın otoriterliğini engellemek için destek vermekte olduğunu göstermektedir.

HDP'ye ilişkin parti eş başkanı Selahattin Demirtaş'ın cezaevinden yaptığı röportajın “ Boyun eğmeyeceğim” (19 Haziran 2018) başlığıyla verilmiştir. Demirtaş'ın yaşadığı zor koşullara rağmen dik durduğu vurgulanmıştır.³

Aynı şekilde Yenidüzen Gazetesi'nin de 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiği konulara tematik olarak bakıldığında AKP iktidarına yöneltilen uluslararası basında dile getirilen eleştiriler üzerine kurulduğu görülmektedir. Örneğin, “Dünya basını seçimler için ne dedi”(25 Haziran 2018) başlığıyla verdiği haberde, ağırlıklı dış basında Erdoğan'a yönelik eleştiriler oluşturmaktadır. Bir başka haberde “Rus analist: Erdoğan' çok daha sert bir politika izleyecek”(Yenidüzen/26 Haziran 2018) başlığını kullanmıştır. Diğer bir haberde “Alman Dışişleri Bakanı: Erdoğan'a OHAL'i kaldırın”(26 Haziran 2018), başlığının

³ Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, 4 Kasım 2016'dan buyana, 'suç işlemek amacıyla örgüt kurmak', 'terör örgütü üyesi olmak', 'silahlı terör örgütüne üye olmak', 'örgüt adına suç işlemek' iddialarıyla Edirne F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktadır.

yer aldığı haberlere yer vermiştir. Görüldüğü gibi üç haber de Türkiye basınından değildir.

Yenidüzen Gazetesi, seçimden önce hiçbir siyasi habere yer vermemiştir. Bu da gazetenin, Türkiye’de yapılacak seçimlere ilgisiz durduğu anlamını taşımaktadır. Fakat seçim sonrasında verdiği uluslararası haberlere bakılırsa Cumhuriyet İttifakı’nın galibiyetine şüpheyle yaklaştığı ve bu görüşü destekleyen uluslararası basının haberlerine yer vererek göstermektedir.

Yenidüzen Gazetesi, Millet İttifakı ve HDP’ye ilişkin ise olumlu içerikte hiçbir haberlere yer vermemiştir.

4.1.2 Eleştiri

Havadis gazetesinin, 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiği konulara tematik olarak bakıldığında Rum yönetiminin AKP iktidarına yönelik eleştirileri üzerine kurulduğu görülmektedir. Örneğin, ‘‘Türkiye ile bağlarınızı kesin’’ (24 Haziran 2018) başlığıyla verilen haberin içeriğinde, Rum yönetiminin çözümsüzlüğün nedeni olarak Türkiye’yi gösterdiğini vurgulamıştır. ‘‘Buzluktan çıkar mı’’ (26 Haziran 2018) başlığıyla verilen haberin içeriğinde ‘‘kolay mı’’, ‘‘barış diliymiş, barış sözcüğüymüş, Erdoğan’ın çözüme yönelik tutumunun inandırıcı bulunmadığı gösterilmiştir.

Bir başka haberde, Türk yönetiminin Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik tutumu kinayeli bir tarzda ele almıştır. Örneğin, Rum hükümet sözcüsü: ‘‘Şimdi Türkiye’nin niyetini görmek istiyoruz’’ ifadesine ilişkin E yuh yani, Türkiye çözüm niyetini çoktan ortaya koydu. Öyle olmasa, tarihte iki kez masaya gelen ve her bir birer tabu olan askeri ve garanti konularında bile açılım yapar mıydı? Buna rağmen ‘‘doğal gaz benimdir’’ diye masadan kaçanın niyeti sorgulanır mı? (26 Haziran 2018). Bu

haberde de Türkiye'nin çözüm konusunda Güney yönetimini eleştirdiği vurgulanmıştır.

Havadis, seçim sonrası, "AGİT seçimler şeffaf ve tarafsız değildi" (26 Haziran 2018) başlığıyla verilen habere yer vermiş, haberde iktidar partisinin OHAL sürecini kullanarak avantajların tamamını elinde bulundurduğu vurgulanmıştır. Havadis Gazetesi bu haberi dış basından almıştır.

Gazete, Millet İttifakı'na yönelik yaptığı haberlerde "İnce'den İzmir'e tarihi miting"(22 Haziran 2018), "Ankara'da İnce'ye yoğun ilgi" (23 Haziran 2018). Havadis Gazetesi yaptığı seçim haberlerinde Türkiye seçmeninin kamuoyunun Millet İttifakı'na destek verdiği ve umutlu olduğu izlenimi verilmiştir.

4.1.3 Aşırı Dil

Afrika gazetesinin 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiği konulara tematik olarak bakıldığında AKP iktidarına yönelik eleştiri ve suçlamalar üzerine kurduğu görülmektedir. Örneğin, Suruç'ta HDP ve AKP destekçileri arasında çıkan çatışma haberini "AKP'liler Suruç'ta "AKP'ye oy vermem" diyen esnafa katliam yaptı"(16 Haziran 2018) başlığıyla vermiş, olayda AKP açıkça suçlu taraf olarak gösterilmiştir. Bir başka haberde, "24 Haziran seçimlerine beş gün kaldı. Ve sahneye Tansu Çiller de çıktı! Cumhuriyet tarihinin en kanlı başbakanı! Susurluk kahramanı! AKP mitinginde "Milli şuurla buradayım" dedi. Çiller'le beraber çete tamamlandı!" spotunu kullanmıştır (19 Haziran 2018). Bu başlıkla AKP iktidarının seçim sonrası icraatları için kaygısını belirtmiş, kanlı, katliam gibi ifadeler kullanmıştır. Tansu Çillet 1993–2002 yılları arasında Doğru Yol Partisi genel başkanı ve Türkiye başbakanı olarak görev yapmıştır. "Türkiye'de Tayyip Erdoğan zulmünün son günü olsun!" (24 Haziran 2018) olsun diyerek tarafını

belirtmiştir. Ayrıca gazete 14-26 Haziran 2018 tarihlerinde her gün AKP'ye yönelik eleştirel bir karikatür yayımlamıştır. Karikatürler için bakınız ek:1

Afrika Gazetesi, seçim sonrası haberlerde ‘‘Hiçbir diktatör seçimle gitmez demiştik, yanılmadık’’ (25 Haziran 2018), diyerek öngörüsünü hatırlatmıştır. ‘‘Türkiye halkı 24 Haziran'dan sonra tek adam rejimine geçti... Demokrasi öldü, parlamenter sistem çöktü! Her şey tek adamın iki dudağı arasına bırakıldı...’’ derken Türkiye'nin siyasal geleceğı konusunda karamsarlığını dile getirmiştir. ‘‘Bizim siyasilerimiz de Türkiye'nin son sultanını tebrik için kuyruğa girdi!’’ (26 Haziran 2018) başlıklarıyla seçim sonucundan duyduğu memnuniyetsizliğı açıkça göstermiştir. Gazete ayrıca KKTC ve Türkiye arasındaki organik bağa dikkat çekerek KKTC'li siyasilerin Erdoğan ve AKP'yi kutladığı için eleştirmiştir.

Afrika Gazetesi'nin Millet İttifakı ve HDP'ye ilişkin ise destekleyici haberlere yer verdiği görülmektedir. Örneğın, ‘‘İnceldiğı yerden kopsun be annem’’ (24 Haziran 2018) başlığını kullanarak Millet İttifakı'nın seçim sloganını kullanarak İnce'ye desteğini belirtmiştir. ‘‘Korkma bağır olmadı Hızır'ı çağır’’(14 Haziran 2018) başlığıyla yapılan haberin içeriğinde ise Demirtaş'ın AKP ve MHP faşizmi tarafından cezaevinde tutulduğu söylenmiştir. HDP'nin tutuklu genel başkanı Selahattin Demirtaş'a yönelik bir başka haberde ‘‘SELOCAN’’ (23 Haziran 2018) başlığıyla verilerek Demirtaş'a yönelik sempati ifade edilmiştir. Afrika Gazetesi söylem olarak ağır dili kullanmış, ‘‘demokrasi çöktü’’ ‘‘tek adam rejimi’’ iki dudak arasında bırakılmak’’ sultan gibi ifadelere yer vermiştir.

4.1.4 Vaatler

Volkan gazetesinin 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiğı konulara tematik olarak bakıldığında Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı'nın vaatlerine yönelik açıklamalar olduğu görülmektedir. Örneğın, Cumhuriyet

İttifakı'nın vaatlerine bakılacak olursa; Erdoğan, "24 Hazirandan sonra ilk işimiz OHAL'i kaldırmak olacak" (14 Haziran 2018). Erdoğan, "Yaslı Ada Demokrasi ve Özgürlükler Adası olacak" (18 Haziran 2018). Erdoğan, "yeni projeler 417 bin kişiye iş imkânı sağlayacak" (19 Haziran 2018), vaatleri öne çıkarmıştır. Volkan Gazetesi böylece AKP iktidarının ve Erdoğan'ın demokratikleşme ve kalkınma odaklı vaatlerini öne çıkarmıştır. Millet İttifakı'nın vaatlerinin arasında; Kılıçdaroğlu, "asgari ücreti net 2 bin 200 lira yapacağız" (14 Haziran 2018). İnce, "silikon yazılım yerine kuantum yazılıma geçilecek"(18 Haziran 2018). İnce, "kırathane değil, kreş açacağız" (19 Haziran 2018). İnce, "Şam Büyükelçisi'ni hemen atayacağım" (20 Haziran 2018) başlıkları yer almaktadır.

Volkan gazetesi, hem Cumhur İttifakı hem de Millet İttifakı'na ilişki nerdeyse eşit oranda habere yer vermiştir. Ancak Cumhur İttifakı'nı haberleriyle desteklerken Millet İttifakı'ndan sadece olgusal bilgilere yer vermiştir. Volkan Gazetesi HDP'ye ilişkin hiçbir habere yer vermemiştir.

4.1.5 Kahramanlık

Star Kıbrıs gazetesinin 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasında seçim sürecine ilişkin gündeme getirdiği konulara tematik olarak bakıldığında, Erdoğan'ın ve iktidar partisinin terörle mücadele ve kahramanlıklarını ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Örneğin, Erdoğan, "Münbiç'i boşaltıyoruz" Süleyman Soylu "Kandile bayrağı dikeriz" (19 Haziran 2018). Erdoğan, Şanlı Urfa'daki mitinginde "ilk operasyonla Kandil'de 10 noktayı vurduk. İkincisinde Kandil'de toplantı halindeki lider kadrosunu hallettik. Sıra Urfa'nın yanındaki yerlerde, destan yazmaya devam, orayı başlarına yıkacağız" (21 Haziran 2018). Erdoğan, "Kandil'de 35 önemli ismi bitirdik" (22 Haziran 2018). Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, "Münbiç'te bir yol bulduk" Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'nın sınır dışına yaptığı askeri operasyon, iktidar

partisinin başarısı olarak gösterilmiştir. Yer verilen haber başlıklarıyla operasyonu iktidar partisinin yönettiği algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Erdoğan'ın kendi demeçlerinde kullandığı sert dil "hallettik", "orayı başlarına yıkacağız", "bitirdik" gibi ifadeler Star Kıbrıs Gazetesi'nde yer almıştır.

Star Kıbrıs Gazetesinin, iktidar partisine yönelik ön plana çıkardığı diğer bir konu da vaatler konusudur, örneğin, "Erdoğan'dan İstanbul'a müjde" (23 Haziran 2018). Erdoğan, "opera binası, en büyük bilim merkezi, 3. havalimanı, yerli milli otomobil" (18 Haziran 2018) başlıklarıyla AKP'nin mega projeler olarak isimlendirdiği icraat ve vaatlerine yer vermiştir.

Star Kıbrıs, seçim öncesi Millet İttifakı'na ilişkin yaptığı haberlerde hükümetin bakış açısını paylaşmıştır. Örneğin, Muharrem İnce'nin Erdoğan'a karşılıklı konuşma teklifini "İnce, meydan okudu" (23 Haziran 2018) başlığıyla vermiştir. Yine, İnce'nin seçim vaadi olarak "Tarikat yurtlarına muhtaç etmeyeceğim"(14 Haziran 2018) başlığıyla verdiği haberde, haberin verilmiş şeklini ve kullanılan fotoğrafın verilmiş şekliyle İnce'nin bunu yapmayacağı ima edilmiştir. Star Kıbrıs, seçim sonrası haberleri ise, "Erdoğan zoru başardı, Türkiye devam" (25 Haziran 2018) başlıklarıyla vermiştir. Haberlerde Cumhuriyet İttifakı'nda yer alan MHP'den nerdeyse hiç söz edilmemiştir. Diğer gazetelerde yer alan AGİT'in kaygılarına ilişkin haberlerin aksine Star Kıbrıs Gazetesi AGİT'in seçim izleme heyetinin raporu haberini, "AGİT engelleme olmadı" (25 Haziran 2018) başlığıyla vermiş, raporda iktidar partisine yönelik yapılan eleştirilere yer vermemiştir. Star Kıbrıs, bu haberde de açıkça iktidar yanlısı bir tutum sergilediğini göstermiştir. Gazete, HDP'e hakkında hiçbir habere yer vermemiştir.

Kısacası Star Kıbrıs Gazetesi seçim sürecinde AKP yanlısı haber yapmış ve muhalefet ve uluslararası kuruluşlara mesafeli bir konum almıştır.

4.2 Gazetelerin Kapak Sayfaları Üzerine Analiz

24 Haziran 2018 tarihinde Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta aynı güne denk gelen seçimlerde Kuzey Kıbrıs'ta yerel seçimler yapılırken, Türkiye'de ise genel seçimler ve Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmıştır. Araştırmada seçilen gazetelerin 25 Haziran 2018 tarihinde seçim sonuçlarını ilk sayfada nasıl yer verdiklerine baktığımızda ise söz konusu gazetelerin kendi ülkelerindeki seçimlerden çok, Türkiye'de yapılan seçimleri ön plana çıkardıkları görülmektedir. Kıbrıs ve Havadis gazeteleri Türkiye seçimlerini üst manşetten vermelerine karşı alan olarak daha çok kendi ülkelerindeki seçime yer vermişlerdir. Bu iki gazete Türkiye'de yapılan seçim sonuçlarını benzer ifadeler kullanarak vermiştir. Yenidüzen Gazetesi ise söz konusu gazeteler içerisinde Türkiye'deki seçim sonuçlarına alan olarak ilk sayfada en az yer veren gazete olarak ön plana çıkmaktadır. Yenidüzen Gazetesi bu tutumuyla *Kuzey Kıbrıs'taki seçimleri ön plana koyduğunu göstermiştir.*

Afrika Gazetesi, Türkiye'deki seçim sonuçlarına alan olarak en fazla yer veren gazete olmuştur. "Son Sultan" manşeti ve manşetin üst başlığı "hiçbir diktatör seçimle gitmez demiştik yanılmadık" cümlesi ve padişah kostümlü Erdoğan fotoğrafını kullanması, yapılan seçimlerin aslında göstermelik olduğu vurgusunu yapmıştır.

Volkan Gazetesi Kıbrıs ve Türkiye seçimlerine alan olarak eşit yer vermiş her iki ülkenin eşit olduğu vurgusunu ön plana çıkarmıştır. Volkan Gazetesi diğer gazetelerden farklı olarak Erdoğan'ın fotoğrafına yer vermemiştir.

Star Kıbrıs Gazetesi ise Türkiye devam sürmanşeti ile normal manşeti ise Kıbrıs devam demiştir. Türkiye seçimlerine büyük yer vermiştir. Diğer gazetelerden ayrı olarak Kıbrıs'ta yaşayan Türkiyelilerin kullandığı oyların oranını vermiş oyların Cumhuriyet İttifakı'na %51 üzerinde destek verdiğini yazmıştır. Erdoğan'ın fotoğrafını

diğer gazetelerden farklı olarak daha fazla yer vermiştir. Erdoğan'ın balkon konuşmalarına yer vermiş diğer adaylara dair görsel kullanmamıştır.

Genel olarak baktığımızda *Yenidüzen* ve *Volkan* gazetesi dışındaki diğer gazetelerin, Kuzey Kıbrıs'taki seçim sonuçlarını, Türkiye'deki seçim sonuçlarının gölgesinde verdikleri görülmektedir.

Zafer yine Erdoğan'ın

KIBRIS

Ülkemiz dün yeni belediye başkanlarını belirlemek için sandık başına gitti. Kesin olmayan sonuçlara göre, 26 belediye başkanından sadece 5'i değişti

Halk memnun

Erdoğan'ın zaferi

Havadis

Halk memnun

YENİDÜZEN

SÜRPRİZ YOK, 5 YENİ İSİM...

Kuzey Kıbrıs'ın yerel seçimi

AFRİKA

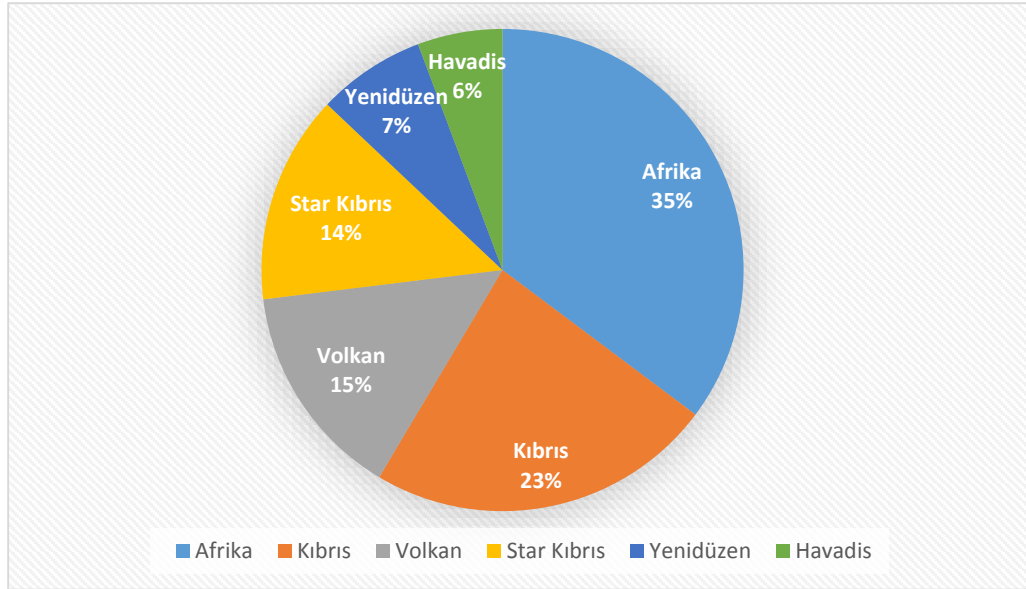
Son Sultan

KıktC yerel seçimleri TC seçimlerinin gölgesinde kaldı...

Lefkoşa'yı Harmancı kazandı

Görsel 20: Gazetelerin 24 Haziran Seçim Sonuçlarını İlk Sayfadan Sunuş Biçimleri (25 Haziran 2018)

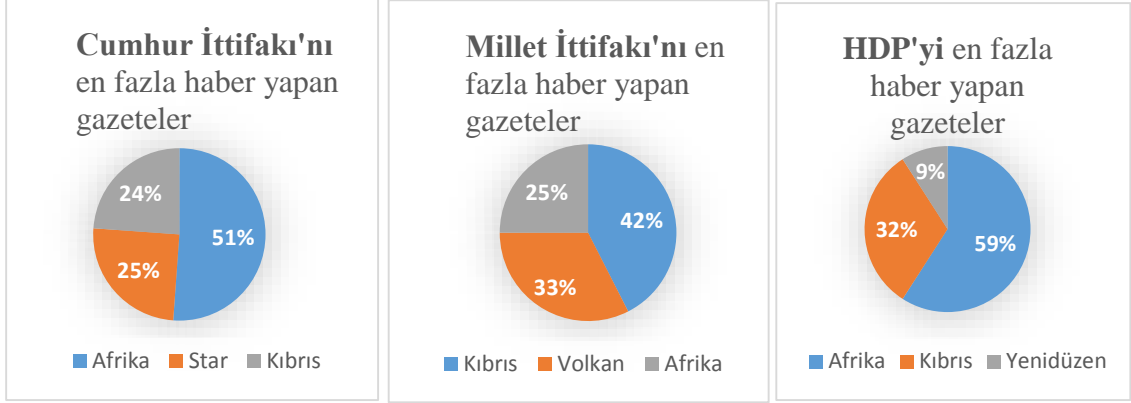

Şekil 1:Gazetelerde Yer Alan Siyasi Haberlerin Yüzdeleri Dağılımı

Türkiye seçimleriyle ilgili en çok haber yapan Afrika Gazetesi %35 ile birinci sırada yer alırken, Kıbrıs Gazetesi %23 ile ikinci sırada, Volkan Gazetesi %15 ile üçüncü sırada, Star Kıbrıs Gazetesi %14 ile dördüncü, Yenidüzen Gazetesi %7 beşinci, Havadis Gazetesi %6 ile altıncı sırada yer almaktadır.

Söz konusu gazeteler içerisinde 'Cumhur İttifakı'na ilişkin en çok haber yapan gazete %51 ile Afrika Gazetesi olmuştur. Millet İttifakı ile ilgili en çok habere yer

veren ise %42 ile Kıbrıs Gazetesi olmuştur. HDP'ye ilişkin en çok haber yapan gazete ise %59 ile Afrika Gazetesi olmuştur. Görüldüğü üzere Afrika Gazetesi Türkiye seçimlerine en çok ilgi gösteren gazete olarak ön plana çıkmaktadır.

Şekil 2: Gazetelerde Siyasi Partilere İlişkin Haberlerin Oransal Dağılımı

Bölüm 5

SONUÇ

24 Haziran 2018 tarihinde Türkiye’de yapılan genel seçimlerin KKTC basınında nasıl temsil edildiğini konu alan araştırmada örneklem olarak belirlenen Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Afrika, Volkan ve Star Kıbrıs 14-26 Haziran 2018 tarihleri arasındaki 12 günlük süre kapsamındaki sayılarında seçimlere ilişkin haberlerin söylem yapıları tespit edilmiştir. Konuya ilişkin haber ve haber başlıkları incelemeye dâhil edilmiş ve temel söylem düzeyleri çerçevesinde içerik ve söylem analizi kapsamında çözümlenmiştir.

Söz konusu gazetelerinin içerikleri nicel ve nitel olarak analiz edilerek Türkiye seçimlerine ilişkin ortaya koydukları ideolojik tutumları ortaya çıkarılmıştır. Nitel analiz sonucunda gazetelerin yaptıkları haberlerde siyasi partilere ve liderlerine karşı kullandıkları onaylayıcı ya da karşı çıkan, olumlu/olumsuz ve nötr içerikli haberlere yer verdikleri görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda Kıbrıs, Yenidüzen, Havadis ve Afrika gazetelerinin Cumhur İttifakı’na ilişkin hiçbir olumlu habere yer vermedikleri görülmüştür. Star Kıbrıs ve Volkan gazeteleri Cumhur İttifakı’na yönelik olumsuz hiçbir habere yer vermediği tespit edilmiştir. Ayrıca Yenidüzen ve Star Kıbrıs gazeteleri Millet İttifakı’na yönelik hiçbir olumlu habere yer vermediği görülmüştür. Star Kıbrıs Gazetesi dışındaki diğer gazetelerin Millet İttifakı’na ilişkin hiçbir olumsuz habere yer vermedikleri tespit edilmiştir. Afrika Gazetesi dışında hiçbir gazete HDP’ye ilişkin olumlu haber yapmadığı görülmüştür. Volkan ve Star Kıbrıs gazeteleri HDP ile ilgili

hiçbir habere yer vermedikleri tespit edilmiştir. Bu iki gazetenin HDP'ye yönelik göstermiş oldukları bu tutumun ise tamamen ideolojik olduğunu söyleyebiliriz.

Aynı zamanda gazetelerin siyasi partilere yönelik yapmış oldukları olumlu ve olumsuz haberlerden hangi siyasi partiyi destekledikleri de ortaya çıkarılmıştır. Kıbrıs, Yenidüzen ve Havadis gazetelerinin seçimle ilgili daha çok dış basında çıkan haber kaynaklarına itibar ettikleri görülmüştür. Bu üç gazetenin dış basında Cumhuriyet İttifakı'na ilişkin çıkan olumsuz haberlere ağırlık verdiği görülmüştür. Havadis Gazetesi ayrıca Güney Kıbrıs Rum kesiminin de Erdoğan yönetimine karşı olduğunu vurgulayan haberlere de yer verdiği görülmüştür. Bu durum, bu üç gazetenin Cumhuriyet İttifakı lideri Erdoğan'ın genelde batı toplumunun özelde ise AB ülkeleri tarafından istenmeyen kişi olduğu vurgusunu öne çıkardıkları biçiminde yorumlanabilir.

Ayrıca söz konusu gazeteler içerisinde ideolojik görüşünü açık bir şekilde gösteren Afrika ve Star Kıbrıs gazeteleri olduğu görülmüştür. Afrika Gazetesi seçilen gazeteler içerisinde iktidar partisi lideri Erdoğan'a yönelik kullandığı aşırı dille ön plana çıkarken, Star Kıbrıs Gazetesi ise haberlerinde Erdoğan'ı kahramanlaştırmasıyla ön plana çıkmıştır. Kıbrıs, Havadis ve Yenidüzen gazeteleri ise Cumhuriyet İttifakı lideri Erdoğan'ın aleyhine dış basında çıkan haberlere ağırlık vermelerine karşın, kendi görüşlerini açık bir şekilde göstermemeye dikkat ettikleri görülmüştür. Başka bir deyişle bu üç gazete Erdoğan'a yönelik eleştirel bakışı dış basından seçtikleri haberlerle yansıttıkları görülmüştür. Volkan Gazetesi'nin ise Türkiye'deki siyasi liderlere eşit mesafede durduğu imajını yaratmaya çalıştığı görülmüştür.

Sonuç olarak Kıbrıs basını Türkiye seçimlerini herhangi bir dış ülke seçimi gibi vermemiştir. Aksine seçilen gazetelerin Kuzey Kıbrıs'ta aynı tarihte yapılan yerel seçimlerden daha çok Türkiye'de yapılan seçimleri önemsedikleri görülmüştür.

Ayrıca, söz konusu gazetelerin Türkiye'deki siyasi partilere yönelik tutumlarını da açık bir şekilde ortaya koydukları görülmüştür.

Genel olarak Kıbrıs Basınında Cumhuriyet İttifakı lideri Erdoğan'a karşı bir tutumun ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bunun nedeni ise AKP'nin 2011 yılında KKTC hükümetine "Türkiye'ye göre yurttaşların daha geniş haklara ve özgürlüklere sahip olduğu gerekçesiyle" kamu harcamalarını kısarak bütçe açığını azaltacak bir reform önermiş olmasıdır. AKP'nin bu önerisi o dönemde Kıbrıs'ta büyük bir tepkiye neden olmuş, "Toplumsal varoluş" adıyla büyük bir miting düzenlenerek AKP hükümetinin bu önerisi protesto edilmiştir. Bu miting sonrasında Erdoğan'ın Kıbrıs için kullandığı "besleme" tabirine ise, Kıbrıs basınının tepkisi çok sert olmuştur.

Araştırmamızın sonucunda Kıbrıs basınında AKP hükümetine karşı bu tarihte başlayan tepkinin halen devam ettiği görülmektedir. Bu tutumun Türkiye'ye karşı değil, tamamen AKP hükümetinin Kıbrıs'ta yürüttüğü politikaya yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca, araştırmada seçilen gazetelerin, farklı ideolojilerin temsilcileri olmalarına karşın, söz konusu Kıbrıs'ı AKP'ye karşı sahiplenme olunca ortak bir tutum sergiledikleri görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Akay, R. A. (2012). *Siyasal İletişim Danışmanı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akdemir, B. B. (2017). Kıbrıs Krizlerinde ABD'nin Tutumu ve Etkileri. O. Köse içinde, *Tarihte Kıbrıs* (s. 323). İstanbul: İmak Ofset.
- An, A. (1996). *Kıbrıs'ta İsyandar ve Anayasal Temsiliyet Mücadelesi (1571-1948)*. Ankara : Ateş Matbacılık Ltd.
- Arsan, E., & Can, M. H. (2009). *Siyasal İletişimin Cenk Alanı, Seçimler: AKP'nin 2007 Seçim Kampanyası'nın Analizi. Siyasetin İletişimi*. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Aziz, A. (2003). *Araştırma Yöntem Teknikleri ve İletişim*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Aziz, Aysel. (2007). *Siyasal İletişim*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, H., & Ekşi, H. (1998). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 105.
- Çiçek, C., & Yaylagül, L. (2012). 12 Haziran 2011 Seçimlerinin Gazetelerde Sunumu. *Erciyes İletişim Dergisi "Akademia"*, 2(4), 2-22.

Eraslan, M. C., & Durur, E. K. (2018). Siyasal İletişim ve Medya Bağlamında Siyasal Reklam ve Propaganda (Kavramsal Bir Değerlendirme). *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 193-204.

Evrensel. (7 Şubat 2011). KKTC'den Erdoğan'a: Ya sen kimsin! . Evrensel Gazetesi.
<https://www.evrensel.net/haber/175014/kktc-den-erdogan-a-ya-sen-kimsin>(son erişim: 24 Haziran 2019).

Gönlübol, M. (1999). *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gürsoy , C. R. (2002). *Kıbrıs Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya'dan Sonra Üçüncü Büyük Adası*. Kent Yayınevi.

Hançer, E. (2006). Kıbrıs Türk Basınında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri. *Küresel İletişim Dergisi*, Bahar(1), 1-13.

Hasgüler, M., & İnatçı, Ü. (2003). *Kıbrıs'ın Turuncusu* . İstanbul: Anka Yayınları.

Horkheimer, M., & W. Adorno , T. (1969). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (O. Özügül, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Hüdaoğlu, G. (2002). Kıbrıs Türk Basınında Haber Bağımlılığı. *KKTC Yakın Doğu Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. Lefkoşa.

- İsmail, S. (2000). *Kıbrıs Sorununun Kökleri*. İstanbul: Akdeniz Haber Ajansı Yayınları.
- Kalkan, F., Safaklı, O. V., & Günalp, Ö. S. (2015). *Kuzey Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Medyanın Bugünkü Durumu ve Geleceğe İlişkin Hukuki ve Toplumsal Altyapısı Üzerine Bir Araştırma*. Gemikonağı - Lefke: Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ).
- Karaca, E. (18.02.2011). Türkiyeli Aydınlar Başbakan'dan Kıbrıs Halkı İçin Özür Bekliyor. Bianet Bağımsız İletişim Ağı. <https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/127987-turkiyeli-aydinlar-basbakandan-kibris-halki-icin-ozur-bekliyor> (son erişim: 22 Temmuz 2019)
- Karaca, E. (22 Şubat 2018). "*Kuzey Kıbrıs'ta Afrika Gazetesi'ne Saldırı*". Bianet Bağımsız İletişim Ağı. <https://bianet.org/bianet/insan-haklari/193541-kuzey-kibris-ta-afrika-gazetesi-ne-saldiri> (son erişim: 1 Temmuz 2019)
- Karacaoğlu, K., & Reyhanoğlu, M. (2006). "Kıbrıs Türkü" ve "Türkiyeli" Ayrımı Bağlamında İşyerinde Yıldırma "KKTC'deki Sağlık Sektöründe Çalışanlara Yönelik Bir Araştırma". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(4), 145-176.
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Güz/Fall, 4(2), s. 31-46.

Kaşıyoğun, A. (2017). Yunanistan'ın Enosis abaları ve I. Dünya Savaşı Yıllarında Kıbrıs Meselesi. O. Köse içinde, *Tarihte Kıbrıs II*. İstanbul: İmak Ofset.

Kavas, A. (2018). 24 Haziran Seçimlerine Doğru Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Yerel Yönetimler. *TEPAV Değerlendirme Notu*. 201823, s. 1-11.

Keser, U. (2006). Kıbrıs' ta G Hareketleri ve 1974 Sonrasında Yaşananlar. *TTAD*, V/12,(2006/Bahar), 103–128.

Kılıçaslan, E. . (2008). *Siyasal İletişim İdeoloji ve Medya İlişkisi*. İstanbul: Kriter Yayınevi .

Kıslalı, A. T. (2010). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Kızılyürek, N. (2005). *Doğmamış bir devletin tarihi Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti*. İstanbul: İletism Yayınları.

KKTC Enformasyon Dairesi. (1998). Kıbrıs Basın Tarihi. <https://pio.mfa.gov.ct.tr/medya-rehberi/kibris-turk-basin-tarihi/> (16.02.2019).
KKTC Enformasyon Dairesi.

KKTC. e-Devlet Portalı. (2019). *KKTC. e-Devlet Portalı*. <http://www.edevlet.gov.ct.tr/>(13.06.2019).

Köse, O. (2017). *Tarihte Kıbrıs (İlkçağlardan 1960'a kadar)*. İstanbul: İmak Ofset.

- Manisalı, E. (2003). *Dünden Bugüne Kıbrıs*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Mehmetçik, M. S. (2008). 1974 Sonrası Kıbrıslı Türklerin Kimlik Arayışı ve Siyasallaşma Süreci. M. Hasgüler içinde, *Kıbrıslılık*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Mutlu, E. (2008). *İletişim Sözlüğü*. Ankara : Ayraç Kitap Evi.
- Mutluyakalı, C. (2012). *Kıbrıs Türk Basın Tarihi*. Lefkoşa: Söylem Matbaacılık.
- Mütercimler, E. (1990). *Bilinmeyen Yönleriyle Kıbrıs Barış Hareketi*. İstanbul: Arba Yayınları.
- Oktay, M. (2002). *Politikada Halkla İlişkiler*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Orhun, F. Ç. (2019). *KKTC Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ın Annan Planı Sürecindeki Mücadelesi*. İstanbul: Hlper yayın.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji*. Konya: Literatür Yayınları.
- Özkan, A. (2004). *Siyasal İletişim*. İstanbul: Nesil Matbaacılık.

- Özkul, A. E., Kızılduman, B., Karamanoğlu, M., Uçar, N., Akçansoy, Y., Taş, R., & Selçuk, H. (2018). *Kıbrıs ve Kıbrıs Türk Tarihi Kıbrıs Tarihi 6. Sınıf Ders Kitabı*. Okman Printing Ltd.
- Özmen, S. (2005). *Avrasya'nın Kırılma Noktası Kıbrıs*. İstanbul: Iq Kültür Sanat Yayıncılık.
- Pala, E. (11 Aralık 2003). "AB'ye Endeksli Kıbrıs Politikası". Hürriye Gazetesi.
- Polat, N. (2011). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yazılı Basınında Kişisel İlanlar ve Ölüm İlanları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(40), 87-100.
- Schlesinger, P. (1994). *Medya Devlet ve Ulus: Siyasal Şiddet ve Kolektif Kimlik*. (M. Küçük., Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Serter, V. Z. (1988). *Kıbrıs Tarihi*. Lefkoşa: Kema Matbaası.
- Solak, Ö. (2011). Küçük Ağa Romanının Eleştirel Söylem Analizi. *Akademik Bakış Dergisi*.
- Şahin, S. (2009). *Kıbrıslı Çılgın Türkler*. Gazi Mağusa: Basım Evi.
- Şimşir, B. N. (2003). *AB, AKP ve Kıbrıs*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tokgöz, O. (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*. Ankara: İmge Kitapevi.

Ünlü, C. (1981). *Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*. Ankara: Türkiye Basın Yayın Genel Müdürlüğü Yayınlan.

Üstündağ, E. (9 Şubat 2011). "Kuzey Kıbrıslılar Neden Sokakta?" *Bianet Gazetesi*.
Bianet Bağımsız İletişim Ağı .

Vatansever, M. (2012). Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(Özel), 1487-1530.

Yalçınkaya, A., & Ağaoğulları, M. A. (2013). *Siyasi Düşünceler Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.

Yavaşgel, E. (2004). *Siyasal İletişim Kavramlar ve Ardındakiler*. İstanbul: Babil Yayıncılık.

Yayın Yüksek Kurulu. (2019). Yayın Kuruluşları.
<http://www.kktcyyk.org/kuruluslar>(erişim tarihi:11.05.2019).

Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yıldırım, B. (2015). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*. İstanbul: Literatürk Akademia.

Yılmaz, H. (2017). Kıbrıs Barış Harekatı ve Sonuçları. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 87-98.

EKLER

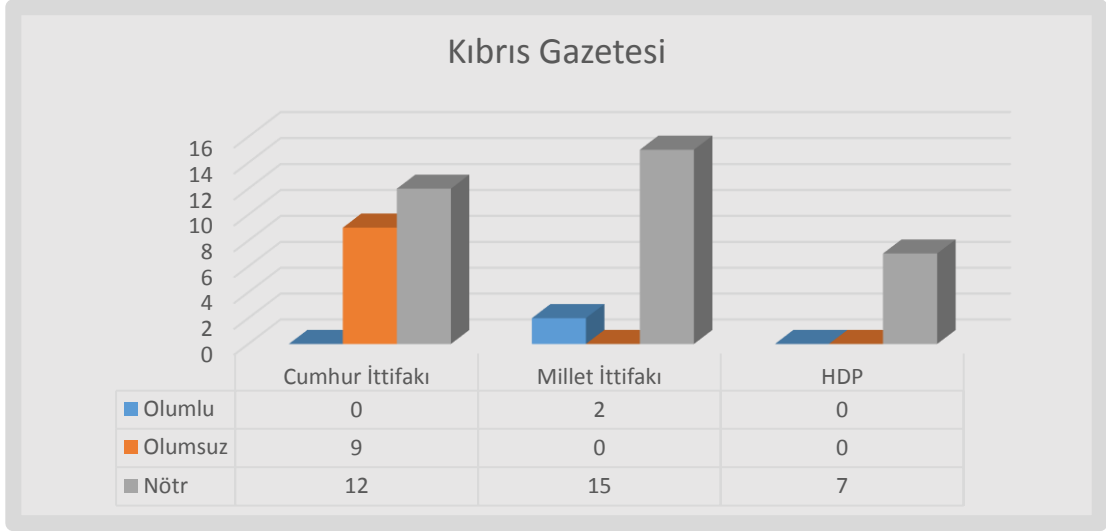
**Ek 1: 14-26 Haziran Tarihleri Arasında Afrika Gazetesi'nin
Yayımladığı Karikatürler**

Tarih	Karikatürün hedefi	Mesajı	Görsel
14.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Erdoğan'ın dini kullandığı vurgulanmıştır.	
15.06.18	AKP seçmenine yönelik	AKP seçmeninin kandırılmış olduğu mesajı verilmiştir.	
16.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Halkın seçimlerde Erdoğan'a dersini vereceği ima edilmiştir.	
17.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Erdoğan'ın mafya gibi insanlara korku saldığı ima edilmiştir.	
18.06.18	AKP seçmeniyle ilgilidir.	AKP seçmenin kandırılmış olduğu ima edilmiştir.	

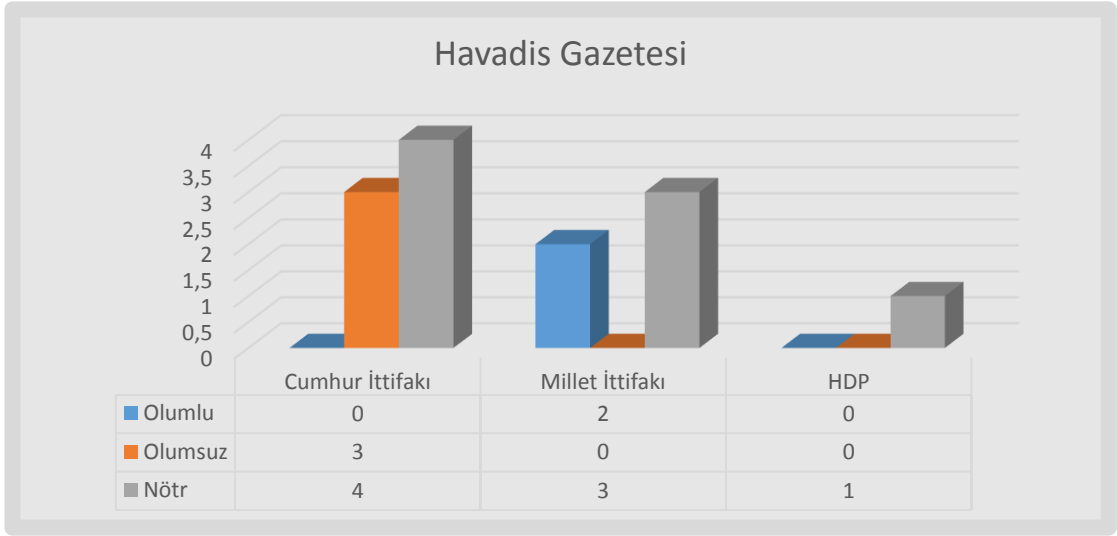
19.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Erdoğan'ın devletin mallarını sattığı mesajı verilmiştir.	<p>Karikatür: Sefer Selvi</p>
20.06.18	Süleyman Soylu ile ilgilidir.	Türkiye'deki otoriter rejime vurgu yapılmıştır.	<p>KARİKATÜR / Sefer Selvi/Evrensel</p>
21.06.18	Seçimle ilgilidir.	AKP'nin Türkiye'nin yönetim şeklini yok etmek üzere olduğu ima edilmiştir.	<p>KARİKATÜR / Nuhsal Işın</p>
22.06.18	Yandaş medyayla ilgilidir.	AKP yandaşı medyanın Erdoğan'a yaranmak için yalan söylediği mesajı verilmiştir.	<p>Karikatür: Musa Kart/Cumhuriyet</p>
23.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Erdoğan'ın dini gösteriş için kullandığı ima edilmiştir.	
24.06.18	Erdoğan'la ilgilidir.	Son dönemde yapılan zamlardan dolayı vatandaşın Erdoğan'a isyan ettiği ima edilmiştir.	<p>KARİKATÜR / İsmail Kızıdoğan</p>

25.06.18	Seçim sonuçlarıyla ilgilidir.	AKP seçmenlerinin Erdoğan'ın komutuyla hareket eden birer robot oldukları ima edilmiştir.	<p>KARİKATÜR / İsmail Kızıdoğın</p>
26.06.18	Seçimle ilgilidir.	AKP seçmenini hem Türkiye'de hem de Avrupa'da farklı görüşte fakat aynı mantıkta oldukları ima edilmiştir.	<p>Karikatür: İsmail Kızıdoğın</p> <p>* ÇİPTE SEÇMEN ! *</p> <p>TÜRKİYEDE... AVRUPADA...</p>

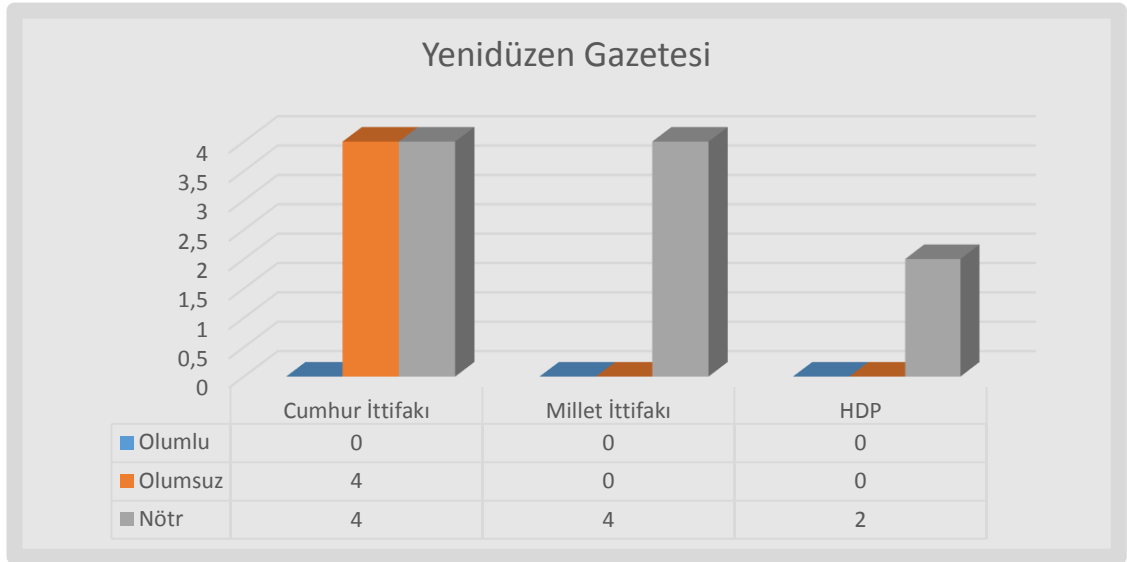
**Ek 2: Kıbrıs Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında
Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı**

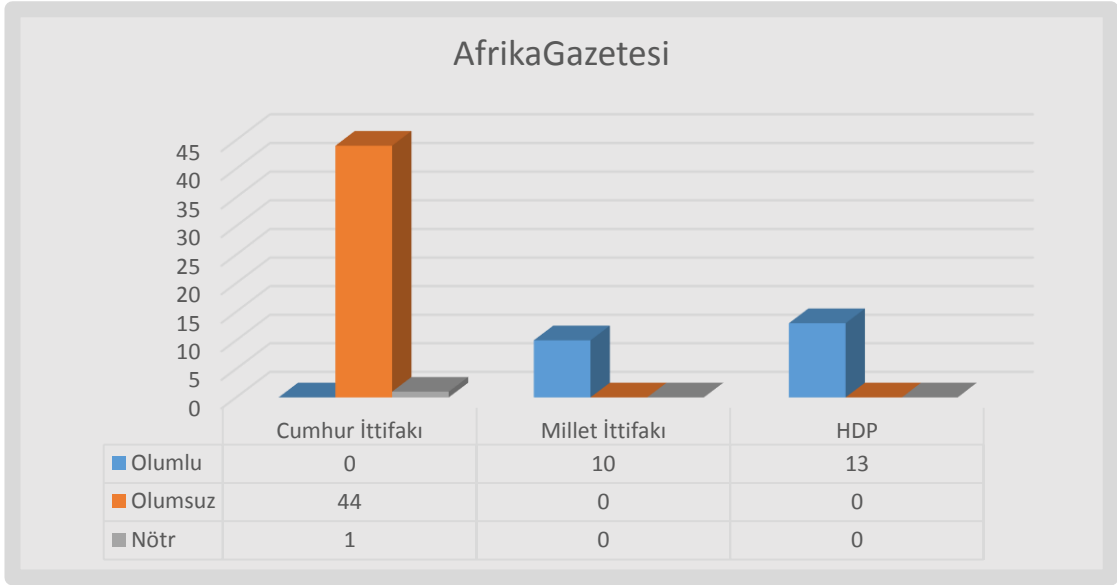
Ek 3: Havadis Gazetesi'nin 14-26 Haziran Tarihleri Arasında Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı

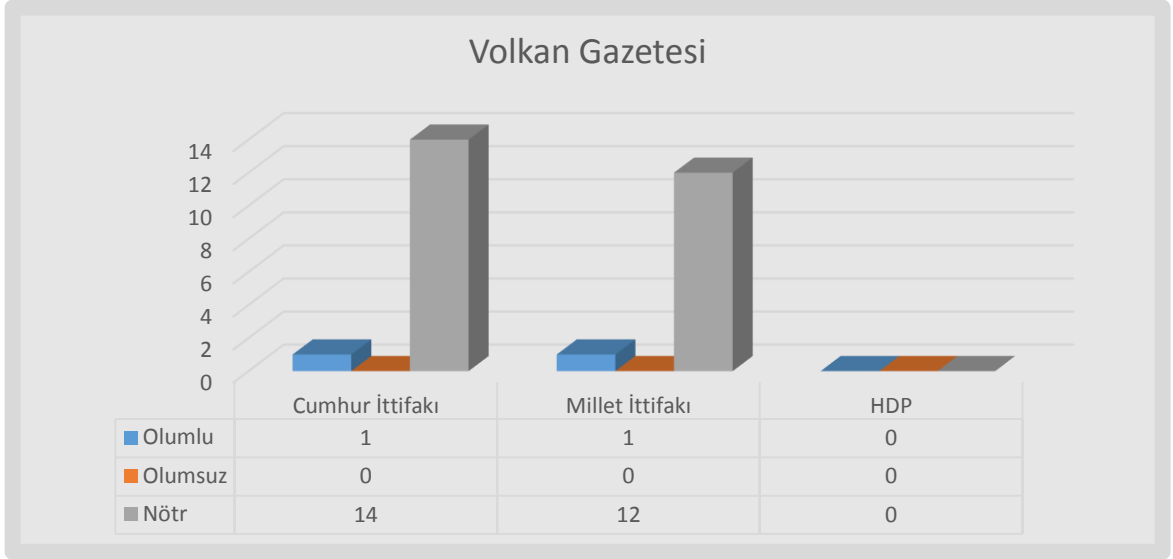
**Ek 4: Yenidüzen Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında
Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı**

**Ek 5: Afrika Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında
Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı**

**Ek 6: Volkan Gazetesi'nin 14-26 Haziran 2018 Tarihleri Arasında
Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı**

Ek 7: Star Kıbrıs Gazetesi'nde 14-26 Haziran 2018 Tarihinde Siyasi Partilere Yönelik Tutumunun Dağılımı

